

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

№ 11

- Шүүх байгуулах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын хууль
- Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн орчны бүсийн тухай Монгол Улсын хууль
- Монгол Улсын иргэн гадаадад хувийн хэргээр зорчих, цагаачлах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын хууль
- Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татварын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын хууль
- Геоземи, зураг зүйн тухай Монгол Улсын хууль

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

ХУУЛЬ, ТОГТООЛ, ЗАРЛИГ,
ШИЙДВЭР, ХУУЛИЙН ТАЙЛБАР

Монгол Улсын Их Хурлын Хэвлэл

№

1997 оны 11-р сар

№11 /66/

ГАРЧИГ

1. МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1. Шүүх байгуулах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	1022
2. Конвенцид оруулсан өөрчлөлтийг соёрхон батлах тухай	1022
3. Конвенцид оруулсан өөрчлөлтийг соёрхон батлах тухай	1023
4. Конвенцид оруулсан өөрчлөлтийг соёрхон батлах тухай	1023
5. Хуулийн эвцлэгт хүчингүй болсонд тооцох тухай	1024
6. Уас төрийн зарим албан тушаалтанд тэтгэмж олгох тухай	1024
7. Хэлэлцээр соёрхон батлах тухай	1025
8. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	1025
9. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн орчны бүсийн тухай	1025
10. Иргэний цэргийн үүргийн болон цэргийн албан хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай	1030
11. Конвенцид нэгдэн орох тухай	1033
12. Монгол Улсын иргэн гадаадад хувийн хэргээр зорчих, цагаарчлах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	1033
13. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татварын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай	1034
14. Геодези, зураг зүйн тухай	1035
15. Агаарын зайг нислэг үйлдэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай	1044

2. МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

16. Монгол Улсын Их Хурлын гишүүний бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх тухай №71	1045
17. Гэр бүлийн тухай хуулийн төслийг хууль санаачлагчид буцаах тухай №72	1045
18. Зарим албан тушаалын цалингийн хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай №73	1046
19. Байнгын хорооны гишүүнээр батлах тухай №74	1046
20. Тогтоолд нэмэлт оруулах тухай №75	1047
21. Үндсэн хуулийн цэцгийн 1997 оны 04 тоот дүгнэлтийн тухай №76	1047
22. Санал хураах комисс байгуулах тухай №77	1048
23. Эвслийн газрыг огцруулах эсэх талаар нууцар санал хураасан дүгнэлийн тухай №78	1048

24. Шүүгчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ тогтоох тухай №79
25. Прокурорын албан тушаалын цалингийн хэмжээ тогтоох тухай №80
26. Тогтоолын төслийг санаачлагчид нь буцах тухай №81
27. Үндсэн хуулийн цэнийн 1997 оны 05 тоот дүгнэлтийн тухай №82
28. Монгол Улсын Их Хурлын зарим дэд хорооны бүрэлдэхүүний тухай №83

3. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛОГЧИЙН ЗАРЛИГ

29. Д.Цогзолмаад Монгол Улсын Ардын жүжигчин цол олгох тухай №46
30. С.Дашдооровт Монгол Улсын Ардын уран зохиолч цол олгох тухай №47
31. Г.Цэрэнхандаг Монгол Улсын Гавьяат жүжигчин цол олгох тухай №48
32. Зарим алмад тэтгэлтийг одонгоор шагнах тухай №49
33. Ж.Цэрэндуламд Монгол Улсын Хүний гавьяат эмч цол олгох тухай №50
34. Б.Данаасүрэнд Монгол Улсын Үйлчилгээний гавьяат ажилтан цол олгох тухай №51
35. Орон сууц, нийтийн аж ахуйн байгууллагын зарим хүнийг одон, медалиар шагнах тухай №52
36. Т.Үйтүмэнд Монгол Улсын гавьяат тамирчин цол хүртээх тухай №53

4. МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

37. Төрийн албан хаагчийн цалингийн сүлжээг шинэчлэн батлах тухай №200
38. Тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай №201
39. БНХАУ-аас олгосон тээлийн хөрөнгийг ашиглах тухай №202
40. Тогтоолд нэмэлт оруулах тухай №203
41. Үнэт цаасны үйлдвэрийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай №204
42. Зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг шинэчлэн батлах тухай №205
43. Худалдааны албан татвараас чөлөөлөх тухай №206
44. Худалдааны албан татвараас чөлөөлөх тухай №207
45. Журам батлах тухай №208
46. Албан тушаалын цалингийн жишиг шинэчлэн тогтоох тухай №209
47. Батлан хамгаалахын ятгаше суулгах, хавсран суулгах тухай №210
48. Цэргийн ятгаше суулгах саналын тухай №211
49. Худалдааны албан татвараас чөлөөлөх тухай № 212

5. МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХ

50. Эрүүгийн хуулийн 3-р бүлгийн зарим зүйл, хэсэг, заалтыг тайлбарлах тухай №259
51. Төв банк /Монголбанк/-ны тухай хууль, Банкны тухай хуулийн зарим зүйл, хэсэг, заалтыг тайлбарлах тухай №379
52. Дээд шүүхийн зарим тайлбаруудыг хүчингүй болгох, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай №399

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 10 дугаар
сарын 3-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ШҮҮХ БАЙГУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Шүүх байгуулах тухай хуулийн 2 дахь хэсгийн Хоёрын 19 дэх заалтын "Баянцандмань" гэснийг "Зуунмод сум" гэж юрчилсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 10 дугаар
сарын 3-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**КОНВЕНЦИД ОРУУЛСАН ӨӨРЧЛӨЛТИЙГ
СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. "Эмэгтэйчүүдийг ялгаварлан гадуурхах бүх элбэрийг устгах тухай Конвенц"-ийн хорьдугаар зүйлийн 1-д оруулсан дараахь агуулгатай өөрчлөлтийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлсний дагуу соёрхон баталсугай.

"1.Энэхүү Конвенцийн арван наймдугаар зүйлийн дагуу рүүлсэн нэтгэлүүдийг хэлэлцэх зорилгоор Хороо жнд хоёр удаа тус үр гурван долоо хоногоос хэтрэхгүй хугацаагаар хуралдаж байна".

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 10 дугаар
сарын 3-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**КОНВЕНЦИД ОРУУЛСАН ӨӨРЧЛӨЛТИЙГ
СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. "Арьс үндсээр ялгаварлан гадуурхах үзэнийн бүх хэлбэрийг устгах тухай олон улсын Конвенц"-ийн наймдугаар зүйлийн 6-д оруулсан дараахь агуулгатай өөрчлөлтийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлсний дагуу соёрхон баталсугай.

"6. Хорооны гишүүдийн үүргээ гүйцэтгэж байх үеийн зардлыг Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын ердийн төсвөөс гаргана".

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 10 дугаар
сарын 3-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**КОНВЕНЦИД ОРУУЛСАН ӨӨРЧЛӨЛТИЙГ
СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. "Хүүхдийн эрхийн тухай Конвенц"-ийн дөчин гуравдугаар зүйлийн 2-т оруулсан дараахь агуулгатай өөрчлөлтийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлсний дагуу соёрхон баталсугай:

"2.Хорооны бүрэлдэхүүн нь ёс суртахууны эрхэм дээд чанарыг эзэмшсэн, энэхүү Конвенцид хамаарах асуудлаар нэрд гарсан 18 мэргэжилтнээс бүрэлднэ.Хорооны гишүүдийг оролцогч улсууд өөрийн иргэдээс сонгох ба тэдгээр нь өөрийн нэрийн өмнөөс ажиллана.Чингэхдээ газар зүйн шударга хуваарилалт болон эрх зүйн гол гол тогтолцоог тусгахыг анхаарна".

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ1997 оны 10 дугаар
сарын 3-ны өдөрУлаанбаатар
хот**ХУУЛИЙН ЗААЛТЫГ ХҮЧИНГҮЙ БОЛСОНД
ТООЦОХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. "Үндсэн хуулийн цэцгийн тухай хуульа нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай" 1997 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдрийн хуулийн 3 дугаар зүйлийн 5 дахь заалтыг хүчингүй болсонд тооцугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА****Р.ГОНЧИГДОРЖ****МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ**1997 оны 10 дугаар
сарын 9-ний өдөрУлаанбаатар
хот**УЛС ТӨРИЙН ЗАРИМ АЛБАН ТУШААЛТАНД
ТЭТГЭМЖ ОЛГОХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Ерөнхийлөгчийн бүрэн эрхийн хугацаа зуусгаар болсонтой холбогдуулан Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын дарга, Ерөнхийлөгчийн зөвлөх, Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн нарийн бичгийн даргыг албан тушаалаас нь чөлөөлсөн тохиолдолд тэдгээрийг шалин нь буурахааргүй ажил, албан тушаалаа шинжүүдэн ажиллуулах буюу тийм ажил байхгүй бол ажил эрхлэх хүртэлх 6 сарын хугацаанд тухайн албан тушаалад байхдаа авч байсан шалинтай тэнцэх хэмжээний, хэрэв төрийн байгууллагад бага шалинтай ажил эрхэлж байгаа бол шалингийн зөрүүтэй тэнцэх хэмжээний тэтгэмж олгоно.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 1997 оны 6 дугаар сарын 18-ны зарөөс эхлэн мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА****Р.ГОНЧИГДОРЖ**

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 10 дугаар
сарын 9-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

ХЭЛЭЛЦЭЭР СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдөр Варшав хотноо гарын үсэг зурсан "Орлого ба хөрөнгийн татварыг давхардуулж ногдуулахгүй байх, татвар төлөхөөс зайлсхийх явдалас урьдчилан сэргийлэх тухай Монгол Улсын Засгийн газар, Бүгд Найрамдах Польш Улсын Засгийн газар хоорондын Хэлэлцээр"-ийг Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүлсний дагуу соёрхон баталсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТУСГАЙ ХАМГААЛАЛТТАЙ ГАЗАР НУТГИЙН ТУХАЙ
ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн 4-р зүйлийн 1 дэх хэсгийг "1.Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутаг орчны бүстэй байж болно. Орчны бүсийн эрх зүйн байдалыг тусгай хуулиар зохицуулна" гэж өөрчлөн найруулсугай.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн орчны бүсийн тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрднө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

1997 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТУСГАЙ ХАМГААЛАЛТТАЙ ГАЗАР НУТГИЙН ОРЧНЫ БҮСИЙН ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

1.1 Энэ хуулийн зорилт нь тусгай хамгаалалттай газар нутагт орчны бүсийг тогтоох, орчны бүсэд үйл ажиллагаа явуулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн орчны бүсийн тухай хууль тогтоомж

2.1 Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн орчны бүсийн тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хууль, энэ хууль болон тэдгээрт нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн орчны бүс

3.1 Дархан цаазат болон байгалийн цогцолборт газарт үзүүлж байгаа буюу үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, тухайн газар нутгийг хамгаалахаа иргэдийн оролцоог өргөжүүлэх, тэдний ахуй амьдралаа баталгаажуулах, байгалийн баялгийг зохистой ашиглах шаардлагыг харгалзан тогтоосон газар нутгийг орчны бүс гэнэ.

3.2 Сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал шаардлагатай гэж үзвэл байгалийн нооц газар, дурсгалт газарт орчны бүс, түүний заагийг тогтоож болно.

3.3 Орчны бүс нь дархан цаазат газрын хилийн заагийн гадна байх бөгөөд байгалийн цогцолбор газрын хувьд түүний ордийн заагийн гадна буюу хязгаарлалтын бүстэй нь давхцсан байж болно.

4 дүгээр зүйл. Орчны бүсийг тогтоох шалгуур

4.1 Дараахь шалгуурыг харгалзан орчны бүсийг тогтооно:

4.1.1. Экологийн шалгуур:

4.1.1.а. экологи, нийгэм, эдийн засгийн онцгой ач холбогдол бүхий биологийн төрөл, зүйлийг хамгаалах шаардлагатай газар нутаг;

4.1.1.б. нэн ховор, ховор ан амьтны байршил, нутагшилт, тархац, тэдгээрийн нүүдлийн зам;

4.1.1.в. нэн ховор, ховор ан амьтан нутагшаагүй боловч шашид нутагшиж болох газар нутаг;

4.1.1.г. тусгай хамгаалалттай газрын байгаль орчинд онцгой нөлөө үзүүлэх гол, голын эх, сав газар.

4.1.2. Нийгэм, эдийн засгийн шалгуур.

4.1.2.а. тухайн тусгай хамгаалалттай газраас байгалийн баялаг ашиглан орлого олдог нутгийн иргэдийн амьдардаг газар нутаг;

4.1.2.б. байгаль орчныг бохирдуулах эх үүсвэрийн байршил, нөлөөллийн хүрээ;

4.1.2.в. нутгийн хүн ам, айл өрх, малын нягтрал нь бэлчээрийн даац, усны хангамжийн хүрэлцээнд сөрөг нөлөө үзүүлж байгаа газар нутаг;

4.1.2.г. нийгэм, эдийн засгийн хөгжил нь тухайн тусгай хамгаалалттай газар, түүний орчны байгаль, байгалийн нөөцөөс онцгой хамаарал бүхий суурин.

4.1.3. Бусад шалгуур.

4.1.3.а. байгалийн өвөрмөц тогтоц, онцлог бүхий газар нутаг;

4.1.3.б. түүх, соёлын дурсгалт зүйлс бүхий газар нутаг.

5 дугаар зүйл. Орчны бүсийн хилийн заагийг тогтоох

5.1. Орчны бүсийг тогтоохоос өмнө тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын захиргаа /цаашид "хамгаалалтын захиргаа" гэх/ сум, дүүргийн Засаг даргатай хамтран тухайн асуудлаар нутгийн иргэдэд мэдээлэл өгөх, орчны бүс тогтоох зорилго, энэ талаар гарсан санал, орчны бүсийн тухай хууль тогтоомж, иргэдийн оролцооны тухай тайлбарлан танилцуулсан байвал зохино.

5.2. Хамгаалалтын захиргаа тухайн сум, дүүргийн Засаг даргатай хамтран орчны бүсэд хамруулах газар нутгийг энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлд заасан шалгуурын дагуу судална.

5.3. Судалгааны бүх мэдээллийг 1:500000-аас багагүй масштабтай газрын зурагт буулгаж түүндээ газар, ус, ан амьтан, ой, ургамлын нөөцийг тусгана.

5.4. Хамгаалалтын захиргаа энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан Зөвлөлтэй хамтран орчны бүсийн зааг тогтоох саналыг боловсруулж, сум, дүүргийн Засаг даргад уламжилна.

5.5. Сум, дүүргийн Засаг дарга саналыг хянан үзэж иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар хэлэлцүүлж байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаар /цаашид "төрийн захиргааны төв байгууллага" гэх/ батлуулна.

5.6. Энэ хуулийн 3.1-д заасан орчны бүсийн хилийн заагийг тухайн сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэрийг үндэслэн төрийн захиргааны төв байгууллага тухайн газрыг тусгай хамгаалалтад авснаас хойш нэг жилийн дотор тогтооно.

6 дугаар зүйл. Орчны бүсийн зөвлөл

6.1. Орчны бүсийн хөгжлийг зохицуулах, байгалийн байгалийг зүй зохистой ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээхэд нутгийн иргэдийн оролцоог өргөжүүлэх зорилго бүхий орон тооны бус орчны бүсийн зөвлөл /шаашид "Зөвлөл" гэх/ ажиллана.

6.2. Зөвлөл нь сондгой тооны гишүүдтэй байх бөгөөд дараахь бүрэлдэхүүнтэй байна.

6.2.1. сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдээс хоёроос доошгүй төлөөлөгч;

6.2.2. нутгийн иргэдээс гурваас доошгүй төлөөлөгч;

6.2.3. хамгаалалтын захиргаанаас хоёр төлөөлөгч.

6.3. Зөвлөлд байгаль орчны чиглэлээр ажилладаг төрийн бус байгууллагын төлөөлөгч ажиллаж болно.

6.4. Зөвлөл дараахь эрх, үүрэгтэй:

6.4.1. тусгай хамгаалалттай газар нутаг, түүний орчны бүсэд хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд олон нийтийн хяналт тавих;

6.4.2. орчны бүсэд газар, байгалийн бусад баялаг ашиглахтай холбогдсон асуудлаар санал, зөвлөмж, төсөл, орчны бүсийн менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах;

6.4.3. орчны бүсэд байгаль орчны тухай хууль тогтоомж, орчны бүсийн менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд Засаг даргад туслалт, зөвлөх, санал тавих;

6.4.4. орчны бүсийн санд хөрөнгө төвлөрүүлэх ажлыг зохион байгуулах, хуваарилах, зарцуулалтанд хяналт тавих;

6.4.5. тусгай хамгаалалттай газар нутаг, түүний орчны бүсийн тухай хууль тогтоомжийг сурталчилгах, зохих мэдээллийн олон нийтэд түгээх.

7 дугаар зүйл. Орчны бүсийн сан

7.1. Зөвлөл нь тусгай хамгаалалттай газрын орчны бүсийн хөгжүүлэх, нутгийн иргэдийн ахуй амьдралыг дэмжих зорилго бүхий орчны бүсийн сан /шаашид "сан" гэх/-г байгуулж болно.

7.2. Сан нь дараахь эх үүсвэртээс бүрдэнэ:

7.2.1. галаадын болон дотоодын байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэдийн хандиг;

7.2.2. орон нутгийн хэмжээнд хэрэгжүүлсэн төсөл, ажил, үйлчилгээний орлогын тодорхой хэсэг;

7.2.3. байгаль орчны тухай хууль тогтоомжийн зөрчсөн этгээдийн учруулсан хохирлын нөхөн төлбөрийн орлогын тодорхой хэсэг;

7.2.4. бусад орлого.

7.3. Энэ хуулийн 7.2.2, 7.2.3-т заасан орлогоос санд төвлөрүүлэх хувь хэмжээг тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.

7.4 Орчны бүсийн санг дор дурдсан арга хэмжээнд зарцууана.

7.4.1. байгаль орчныг нөхөн сэргээх, орчны доройтлыг бууруулах;

7.4.2. нутгийн иргэдийн ахуй амьдралыг дэмжих, жижиг үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэхэд тусламж, дэмжлэг үзүүлэх, төсөл хэрэгжүүлэх;

7.4.3. байгаль орчинд сөрөг нөлөө үзүүлж буй үйлдвэрлэлийн техник, технологийг шинэчлэх;

7.4.4. байгаль орчныг хамгаалах сургалт, сурталчлагаа явуулах, орчны бүсэд судалгаа хийх;

7.4.5. байгалийн аюул, гамшгаас учирсан хохирлыг арилгах.

8 дугаар зүйл. Орчны бүсийн менежментийн төлөвлөгөө

8.1. Засаг дарга нь хамгаалалтын захиргаа, зөвлөлтэй хамтран энэ хуульд засны дагуу орчны бүсийн менежментийн төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлнэ.

8.2. Орчны бүсийн менежментийн төлөвлөгөөнд дарвах зүйлийг тусгана.

8.2.1. нэн ховор, ховор ан амьтан, ургамал, түүнчлэн газар, байгалийн биолгийг хамгаалах, ашиглах чиглэл, хэрэгжүүлэх арга хэмжээ;

8.2.2. орчны бүсэд байгалийн нөөцийг зохистой ашиглах чиглэл, хэлбэр, уг үйл ажиллагаанаас тусгай хамгаалалттай газар нутаг, орчны бүсэд үзүүлэх нөлөөллийг багасгах арга хэмжээ;

8.2.3. иргэдийн ажил эрхлэлт, нийгмийн асуудал, тэдгээрийг шийдвэрлэх арга хэмжээ;

8.2.4. орчны бүсээр дамжин өнгөрдөг ан амьтан нүүдлэлэх зам, түүнийг хамгаалах арга хэмжээ;

8.2.5. орчны бүсийн менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах эрлэл, санхүүжүүлэх эх үүсвэр.

9 дүгээр зүйл. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ

9.1. Орчны бүсэд үйлдвэрийн зориулалтаар мод бэлтгэх, ан агнах, андын отог байгуулах, ашигт малтмал эрж хайх, олборлох, уул уурхайн үйлдвэрлэл явуулах, усан сан байгуулах, далан, хаалт барих зэрэг үйл ажиллагаа явуулах аж ахуйн нэгж, байгууллага нь зохих хууль тогтоомжийн дагуу байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээ хийлгэнэ.

9.2. Нарийвчилсан үнэлгээний дүгнэлтэд хамгаалалтын захиргааны санал, дүгнэлтийг тусгана.

10 дугаар зүйл. Орчны бүсийн тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд тавих хяналт

10.1. Орчны бүсэд явуулж байгаа үйл ажиллагаа, орчны бүсийн тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд орон нутгийн өөрөө удирдах болон төрийн холбогдох байгууллага хяналт тавина.

10.2. Зөвлөл нь орчны бүсэд хяналт хэрэгжүүлэхэд тухайн орон нутгийн өөрөө удирдах болон төрийн захиргааны байгууллагад туслахыг үзүүлнэ.

10.3. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага орчны бүсийн хамгаалалт, байгаль орчны тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн талаарх гомдлоо холбогдох хуульд заасан журмын дагуу шүүх, улсын байцаагч буюу зохих шатны Засаг даргад гаргана.

10.4. Улсын байцаагч, Засаг даргын гаргасан шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл гомдлоо шүүхэд гаргана.

11 дүгээр зүйл. Хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

11.1. Шүүгч буюу байгаль орчны улсын байцаагч бүрэн эрхийнхээ хүрэлд орчны бүсэд байгаль орчны тухай хууль тогтоомж зөрчсөн үйл ажиллагаа явуулсан этгээдэд Захиргааны хариуцлагын тухай хууль, Эрүүгийн хууль, бусад хуульд заасан хариуцлагыг хүлээлгэнэ.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ИРГЭНИЙ ЦЭРГИЙН ҮҮРГИЙН БОЛОН
ЦЭРГИЙН АЛБАН ХААГЧИЙН ЭРХ ЗҮЙН
БАЙДЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Иргэний цэргийн үүргийн болон цэргийн албан хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуульд дараахь агуулгатай 12 дугаар зүйлийн 5.6 дахь хэсэг, 29¹ дүгээр зүйлийг тус тус нэмсүгэй:

1/ 12 дугаар зүйлийн 5.6 дахь хэсэг:

"5.Монгол Улсын 18-25 насны, цэргийн хоёраугаар цэргийн бэлтгэл үүрэг бүхий иргэн шашин шүтлэг-ёс зүйн шалтгаанаар цэргийн албыг дүйцүүлэн хааж болно. Цэргийн албыг дүйцүүлэн хаах хүсэлтэй иргэн Иргэний хамгаалалтын мэргэжлийн анги, Байгалийн гамшигтай тэмцэх салбар, Хилийн цэрэгт тулах хүчин болон хүмүүнлэгийн бусад байгууллагад алба хаана. Уг албыг

хаах хугацаа 24 сар байна. Иргэний хамгаалалтын хойшдуулшгүй арга хэмжээ, улсын хил хамгаалалтын зайлшгүй шаардлагыг харгалзан Засгийн газар энэхүү хугацааг 3 хүртэл сараар сунгаж болно.

Цэргийн албыг дүйцүүлэн хаах журам, алба хаах иргэний тооны дээд хязгаарыг Засгийн газар тогтооно.

6. Байлдагч, түрүүчийн алба хаах насны дээд хязгаарт хүрсэн цэргийн алба хаагаагүй иргэн хуулиар тогтоосон хугацаат цэргийн албыг биеэр хаагаагүйн төлөө мөнгөн төлбөрийн хэлбэрээр цэргийн дүйцүүлэх албыг орлуулан хаана. Уг албыг иргэн мөнгөн төлбөрийн хэлбэрээр орлуулан хаах болзол болон мөнгөн төлбөрийн хэмжээг Улсын Их Хурал тогтооно. Мөнгөн төлбөрийг улсын төсөвт төвлөрүүлж, батлан хамгаалах зорилгод зарцуулна."

2/ 29¹ дүгээр зүйл.

"29¹ дүгээр зүйл. Галт зэвсэг хэрэглэх

1. Цэргийн хүрээ, хотхон, ангийн захирагч /дарга/-ийн тушаалаар томилогдсон жижүүр, харуул, манааны бүрэлдэхүүн, тусгай үүрэг гүйцэтгэж байгаа цэргийн албан хаагч, цэргийн тусгай ачаа хамгаалагч нь аливаа халдлага, гэмт этгээдийн үйлдэл, эсэргүүцлийг өөр арга, хэрэгслээр таслан зогсоох боломжгүй дараахь тохиолдолд зисийн арга хэмжээ болгон галт зэвсэг хэрэглэх эрхтэй:

1/ цэргийн харуул хамгаалалтад байгаа объектод хүч хэрэглэн халдах;

2/ байлдааны зэвсэг, техникийг булаан авахаар оролдох;

3/ цэргийн албан хаагч болон иргэдийн амь нас, эрүүл мэндэд ноцтой хохирол учруулж болохуйц халдлага хийх;

4/ оргон зугтсан онц аюултай гэмт хэрэгтэнг баривчлахад дэмжлэг үзүүлэх.

2. Боломжтой бүх тохиолдолд зэвсэг хэрэглэхийн өмнө заавал урьдчилан анхааруулна.

3. Цэргийн албан хаагч аюулын дохио өгөх, тусламж дуудах, араатан амьтнаас өөрийгөө болон бусдыг хамгаалахын тулд зэвсэг хэрэглэж болно.

4. Цэргийн албан хаагчийн зэвсэг авч явах, хэрэглэх журмыг цэргийн дүрмээр тогтооно."

2 дугаар зүйл. Иргэний цэргийн үүргийн болон цэргийн албан хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн нэр, уг зүйлийн 1 дэх хэсэг, 28 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг дор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/ 14 дүгээр зүйлийн нэр, уг зүйлийн 1 дэх хэсэг:

"14 дүгээр зүйл. Байлдагч, түрүүчийн алба

1. Байлдагч, түрүүчийн алба нь хугацаат цэргийн алба, гэрээт цэргийн албанаас бүрдэнэ. Хугацаат цэргийн алба хаах

хугацаа 12 сар, гэрээт цэргийн алба хаах анхны хугацаа 24 сар байх бөгөөд гэрээний хугацааг цаашид байлдагч, түрүүчийн алба хаах насны дээд хязгаарт хүртэл үргэлжлүүлэн сунгаж болно.

Хугацаат болон гэрээт цэргийн албаны байлдагч нь байлдагч, ахлах байлдагч, түрүүч нь дэд түрүүч, түрүүч, ахлах түрүүч цолтой байна.

Иргэн цэргийн албыг сайн дурын үндсэн дээр гэрээгээр хаах журмыг Засгийн газар тогтооно."

2/ 28 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг:

"2.Тайван цагт нисэх цагийн нормоо биелүүлсэн байлдааны сөнөөгч онгоц, байлдааны нисдэг тэрэгний нисэх бүрэлдэхүүн, хилний суман, хороонд болон тэдэнтэй адил нөхцөлд байрлаж байгаа радио-техникийн салбарын офицер, ахлагчийн алба хааж байгаа нэг жилийг 1 жил 4 сард дүйшүүлэн тоошно."

3 дугаар зүйл. Иргэний цэргийн үүргийн болон цэргийн албан хаагчийн эрх зүйн байдалын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 2,3 дахь хэсгийн "байлдагч, түрүүчийн" гэсний өмнө "хугацаат албаны"; мөн зүйлийн 4 дэх хэсгийн "Байлдагч, түрүүчийн" гэсний өмнө "Хугацаат албаны"; 28 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн эхний өгүүлбэрийн "Офицер, ахлагч" гэсний дараа "гэрээт цэргийн албан хаагч"; мөн зүйлийн 7 дахь хэсгийн "мэргэжил" гэсний дараа "мэргэжлийн зэрэг"; мөн зүйлийн 10 дахь хэсгийн эхний өгүүлбэрийн "Байлдагч, түрүүчийн" гэсний өмнө "Хугацаат"; 29 дүгээр зүйлийн 6 дахь хэсэгт "Захирагч /дарга/-ын тусгаарлан саатуулах эрх, цэргийн албан хаагчийг тусгаарлан саатуулах журмыг цэргийн дүрмээр тогтооно." гэсэн өгүүлбэрийг тус тус нэмсүгэй.

4 дүгээр зүйл. Иргэний цэргийн үүргийн болон цэргийн албан хаагчийн эрх зүйн байдалын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсэг, 9 дүгээр зүйлийн 6 дахь хэсэг, 16 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг, 24 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийн "Батлан хамгаалах асуудал эрхлэсэн төрийн захиргааны төв байгууллага" гэснийг "Цэргийн мэргэжлийн удирдлагын төв байгууллага"; 17 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2 дахь өгүүлбэрийн "эрэгтэйчүүдийг" гэснийг "Монгол Улсын иргэнийг"; 28 дугаар зүйлийн 10 дахь хэсгийн 2 дахь өгүүлбэрийн "Офицер, ахлагчийн" гэснийг "Офицер, ахлагч, гэрээт цэргийн албан хаагчийн" гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл. Энэ хуулийг буцаан хэрэглэхгүй.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

КОНВЕНЦИД НЭГДЭН ОРОХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. 1976 оны 6 дугаар сарын 21-ний өдөр Женев хотноо гарын үсэг зурсан "Олон улсын хөдөлмөрийн стандартын хэрэгжилтийг дэмжих гурван талт зөвлөлдөөний тухай" Олон улсын хөдөлмөрийн байгууллагын 144 дүгээр Конвенцид Монгол Улсын Засгийн газрын өргөн мэдүүрсний дагуу нэгдэн орсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭН ГАДААДАД ХУВИЙН
ХЭРГЭЭР ЗОРЧИХ, ЦАГААЧЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын иргэн гадаадад хувийн хэргээр зорчих, цагаачлах тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсгийг "Монгол Улсын иргэний гадаадад зорчих тухай бичгээр гаргасан хүсэлт, хүчин төгөлдөр иргэний үнэмлэхийг үндэслэн энгийн олдлод паспорт олгоно" гэж өөрчлөн найруулсугай.

2 дугаар зүйл. Монгол Улсын иргэн гадаадад хувийн хэргээр зорчих, цагаачлах тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 5, 6 дахь хэсгийн "цагдаагийн байгууллагад" гэснийг "нийслэлд Иргэний бүртгэл, мэдээллийн улсын төв, орон нутагт цагдаагийн байгууллага"; мөн зүйлийн 10 дахь хэсгийн "Цагдаагийн төв байгууллага" гэснийг "Иргэний бүртгэл, мэдээллийн улсын төв"; 5 дугаар зүйлийн 3 дахь хэсэг, 6 дугаар зүйлийн 8 дахь хэсэг, 8 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн "цагдаагийн байгууллага" гэснийг; "нийслэлд Иргэний бүртгэл, мэдээллийн улсын төв, орон нутагт цагдаагийн байгууллага"; 6 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсгийн "Цагдаагийн байгууллага" гэснийг "Нийслэлд Иргэний бүртгэл, мэдээллийн улсын төв, орон нутагт цагдаагийн байгууллага" гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Монгол Улсын иргэн гадаадад хувийн хэргээр зорчих, цагаачлах тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 10 дугаар
сарын 31-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

АЖ АХУЙН НЭГЖ, БАЙГУУЛЛАГЫН ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татварын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх заалтыг "1/ 0-100 000 000 төгрөгийн албан татвар ногдуулах жилийн орлогод 15 хувиар, 100 000 000-аас дээш төгрөгийн албан татвар ногдуулах жилийн орлогод 15 000 000 төгрөг дээр 100 000 000 төгрөгнөөс дээш орлогын дүнгийн 40 хувиар нэмж татвар ногдуулна.

Энэ заалтад дурасан татварын хувь хэмжээг 1998 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө." гэж өөрчлөн найруулсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

1997 оны 10 дугаар
сарын 31-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ТУХАЙ НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

Нийтлэг үндэслэл

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь геодези, зураг зүйн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх, хяналт тавих, тэдгээртэй холбогдсон бусад харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Геодези, зураг зүйн тухай хууль тогтоомж

2.1. Геодези, зураг зүйн тухай хууль тогтоомж нь энэ хууль болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2. Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл. Хуулийн нэр томъёо

3.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

3.1.1. "геодези" гэж дэлхийн хэлбэр, хэмжээ, түүний гадаргын шилжих хөдөлгөөнийг тодорхойлох, газрын гадаргын хэсгийг зураг болгон буулган дүрслэх зорилгоор од, нар, хиймэл дагуул болон газрын зургийн багаж хэрэгслийн тусламжтайгаар тухайн цэгийн байрлал, өндөр, хүндийн хүчний хурдатгалыг хэмжин тодорхойлж математик боловсруулалт хийх цогцолбор үйл ажиллагааг;

3.1.2. "зураг зүй" гэж газрын гадаргын дүрс, байгаль, түүний зүй тогтол, нийгмийн үзэгдэл, юмсын хоорондын харилцаа хамаарал, учир шалтгааныг шинжлэн дүгнэж, тэдгээрийн цаашдын хувьсал, өөрчлөлтийн чиг хандлага, нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн үзүүлэлтийг харуулсан тодорхой зориулалт, тусгааг, масштаб бүхий газрын зураг, атласыг тоон болон дүрслэлийн аргаар зохиож хэвлэх үйл ажиллагааг;

3.1.3. "газрын зураг" гэж газрын гадаргын бодит зүйлийг хавтгайд тодорхой тусгааг, масштабт оруулан томъёолсон тэмдгээр дүрсэлснийг;

3.1.4. "зурагжуулах" гэж төрөл бүрийн масштабытай байр зүйн болон бусад зургаар эх дэлхийн тодорхой хэсгийг дүрсэлэх шигшлээр үйл ажиллагааг;

3.1.5. "газар зүйн нэр" гэж газрын гадарга дээрх байгалийн болон барьж байгуулсан объектуудыг өөр хооронд нь ялган таних зорилгоор тогтоосон нэрийг;

3.1.6. "геодезийн байнгын цэг, тэмдэг" гэж геодези, зураг зүйн үйл ажиллагааны үндэс болох байрлал, өндөр, хүндийн хүчний хурдатгал зэрэг орон зайн гурав болон түүнээс дээш хэмжээсээр утга нь тодорхойлогдсон, газрын гадарга, хэвлий, барилга байгууламж зэрэг хөдөлгөөнгүй биед бэхлэгдсэн төв болон түүний гаднах тэмдэглэснийг;

3.1.7. "геодезийн сүлжээ" гэж геодезийн байнгын цэг, тэмдэгтүүдийн тогтолцоог;

3.1.8. "геодези, зураг зүйн багаж хэрэгсэл" гэж өнцөг, өндөр, зай, хүндийн хүчний хурдатгал болон цэгийн байрлалыг орон зайн гурав болон түүнээс дээш хэмжээсээр тодорхойлох багажийг;

3.1.9. "кадастрын зураг" гэж газар, түүний хэвлийг ашиглахтай холбогдсон үйл ажиллагааг зохицуулахад шаардгдах дэвсгэр зураг зохиох, газрын зургийн мэдээллээр геодези, зураг зүйн мэдээллийн улсын нэгдсэн санг бүрдүүлэх зорилготой хийсэн бусад зургийг

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

Геодези, зураг зүйн үйл ажиллагаа, түүнийг хэрэгжүүлэх байгууллага, гэдгээрийн бүрэн эрх, чиг үүрэг

4 дүгээр зүйл. Геодези, зураг зүйн үйл ажиллагаа

4.1. Геодези, зураг зүйн үйл ажиллагаанд дараахь ажил хамаарна

4.1.1. геодезийн сүлжээ байгуулах, одон орны тодорхойлолт, гравиметрийн хэмжээг хийх, төрөл бүрийн масштабын байр зүйн болон мөрөн, гэх, нуурын ерөөлын зураг үйлдэх, шинэчлэх, хэвлэх;

4.1.2. агаар, сансраас газрын зураг авах, боловсруулалт хийх;

4.1.3. төрөл бүрийн масштабытай тусгай зориулалт бүхий сэдэвчлэсэн, сургаалтын болон нийтийн хэрэгцээний газрын зураг зохиох, шинэчлэн хэвлэх;

4.1.4. хот, тосгон, бусад суурингаас газар доорх болон дээрх инженерийн байгууламж, ерөнхий төлөвлөгөө, тохиожилтын дэвсгэр зураг хийх, шинэчлэх;

4.1.5. газар зүйн нэрийн жагсаалт (каталог) зохиож хөтлөх, толь бичиг, давлах боловсруулж хэвлэх;

4.1.6. дэлхийн хэлбэр, хэмжээ, газрын гадаргын хэвтээ, босоо хөдөлгөөнийг тодорхойлох, зайнаас тандан судлах тэрэг геодези, зураг зүйн эрдэм шинжилгээний судалгаа явуулах;

4.1.7. геодези, зураг зүйн мэдээллийн улсын нэглэсэн сан бүрээлэх;

4.1.8. улсын хилийн шугамын байршлыг геодезийн аргаар тодорхойлох, шалгах;

4.1.9. хөдөө аж ахуй, ой, ус, сууринг, уурхайн хэлбэр газрын ашиглалт тэрэг бүх төрлийн кадастрын зураг үйлдэх, инженер хайгуул, барилга байгууламжийн төлөвлөлт, ашиглалтын үеийн геодезийн хэмжилт явуулах, өрөмдлөгийн цооног холбох;

4.1.10. улсын аюулгүй байдлыг хангах болон байгалийн гамшиг, гэнэтийн аюул гарах тэрэг нөхцөлд геодези, зураг зүйн ажил гүйцэтгэх.

5 дугаар зүйл. Геодези, зураг зүйн үйл ажиллагааны талаархи төрийн байгууллагын бүрэн эрх, чиг үүрэг

5.1. Улсын Их Хурал геодези, зураг зүйн талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

5.1.1. геодези, зураг зүйн үйл ажиллагааны талаархи төрийн бодлогыг тодорхойлох;

5.1.2. улсын хилийн шугамын дагуух байр зүйн зураг, геодезийн аргаар тодорхойлогдсон хилийн тэмдгийн солилцоол, өндрийг батлах;

5.1.3. газар зүйн нэрийг батлах;

5.1.4. 1:25000-аас багагүй масштабтай байр зүйн зурагт тэмдэглэгдсэн аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн хилийн цэсийн зургийг батлах;

5.1.5. геодези, зураг зүйн тоон мэдээлэл, байр зүйн зургийн нууцны зэрэглэл тогтоох, нууцыг ил болгох.

5.2. Засгийн газар геодези, зураг зүйн талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

5.2.1. геодези, зураг зүйн үйл ажиллагаа явуулах солилцоол, ондоор, тусгаг, масштаб, дүрслэх хантгайн тогтолцоог батлах;

5.2.2. хууль тогтоомжид өөрөөр заагаагүй бол гадаад улсын хуулийн этгээдэд Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт геодези, зураг зүйн үйл ажиллагаа явуулах зөвшөөрөл олгох;

5.2.3. олон улсын баримт бичигт тусгах, газрын зурагт хэрэглэгдэх Монгол Улсын газар зүйн нэр, улсын болон засаг захиргааны нэгжийн хилийн байршил, өөрчлөлтийн талаархи мэдээллийг холбогдох олон улсын байгууллагатай солилцох.

5.3. Геодези, зураг зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлдэг:

5.3.1. геодези, зураг зүйн тухай хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэрийн биелэлтийг зохион байгуулах;

5.3.2. геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт тавих.

5.4. Геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллага нь нууцын зэрэглэлтэй материал үйлдвэрлэж, хадгалж байдгийн хувьд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу төрийн тусгай хамгаалалтад байх бөгөөд дараахь чиг үүргийг хэрэгжүүлдэг:

5.4.1. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг зурагжуулах төрийн нэгдсэн бодлого, геодези, зураг зүйн үйл ажиллагааны үндэс болох солбицол, өндөр, тусгаг, масштаб, дүрслэх хавтгайн тогтолцоог боловсруулж хэрэгжүүлэх;

5.4.2. геодези, зураг зүйн мэдээллийн улсын нэгдсэн санг бүрдүүлэх;

5.4.3. геодези, зураг зүйн заавар, дүрэм батлах, стандартыг боловсруулж мөрдүүлэх;

5.4.4. байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэнд геодези, зураг зүйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх эрх, ажил гүйцэтгэх зөвшөөрөл олгох;

5.4.5. геодези, зураг зүйн хэмжлийн багаж хэрэгслийг шалгах, баталгаажуулах;

5.4.6. олон улсын гэрээнд геодези, зураг зүйн асуудлаар Монгол Улсын хүдээсэн үүргийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авах;

5.4.7. геодези, зураг зүйн улсын хяналтыг хэрэгжүүлэх;

5.4.8. нууцын зэрэглэлтэй зургийн хадгалалт, хамгаалалт, ашиглалт, бүрэн бүтэн байдлыг төрийн эрх бүхий байгууллагатай хамтран хянан шалгах;

5.4.9. төрөл бүрийн масштабтай байр зүйн болон дэвсгэр зургийг олгох, худалдах, шилжүүлэх, мэдээллээр хангах.

5.5. Зэвсэгт хүчний ерөнхий штаб цэргийн зориулалтаар хийж буй геодези, газрын зургийн ажилд хяналт тавина.

5.6. Төрийн захиргааны бусад төв байгууллага геодези, зураг зүйн талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлдэг:

5.6.1. геодези, зураг зүйн тухай хууль тогтоомжийн биелэлтийг харьяалсан салбартаа зохион байгуулах;

5.6.2. улсын захяналга, даалгавраар болон салбарынхаа хүрээнд хийх геодези, зураг зүйн ажлын дараа жилийн захяналтыг геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллагад тухайн жилийн 7 дугаар сарын 1-ний өдрийн дотор гаргаж өгөх;

5.6.3. өөрийн хэрэгжүүлж буй төслийн хөрөнгөөр хийгдэх геодези, зураг зүйн ажлыг геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллагатай хамтран сонгон шалгаруулалт (тендер)-ын журмаар явуулах.

5.7. Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга геодези, зураг зүйн талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

5.7.1. геодези, зураг зүйн үйл ажиллагааны талаархи төрийн бодлого, хууль тогтоомжийн биелэлтийг нутаг дэвсгэртээ зохион байгуулах;

5.7.2. нутаг дэвсгэртээ хямаарах байр зүйн зураг, зураг зүйн бүтээлд тусгагдах газар зүйн нэр, хил, шинээр байгуулагдсан болон өөрчлөгдсөн объектын талаархи мэдээлэл, геодезийн байнгын цэг, тэмдэгтийн хадгалалт, хамгаалалтанд хяналт тавьж, жил бүр тооллого явуулж дүнг дараа жилийн 2 дугаар сарын 1-ний өдрийн дотор геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллагад мэдээлэх;

5.7.3. геодези, зураг зүйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх эрх бүхий байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэн харьяа нутаг дэвсгэрт нь хийж байгаа геодези, зураг зүйн ажилд хяналт тавих;

5.7.4. нутаг дэвсгэртээ хямаарах газар зүйн нэрийн хэрэглэнд хяналт тавих, шинэ нэрийн талаар санал дэвшүүлэх.

6 дугаар зүйл. Байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэний үүрэг

6.1. Геодези, зураг зүйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх эрх бүхий байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэн дараахь үүрэгтэй:

6.1.1. геодези, зураг зүйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэх эрх, ажил гүйцэтгэх зөвшөөрөл авсан байх;

6.1.2. хэмжлийн багажиндаа баталгаажуулалт хийлгэх;

6.1.3. хэмжлийг солбицол, өндрийн улсын нэгдсэн тогтолцоонд хийх.

7 дугаар зүйл. Санхүүжилт

7.1. Улсын захиалга, даалгавраар хийх геодези, зураг зүйн ажлыг улсын төвлөрсөн төсвөөс санхүүжүүлнэ.

7.2. Геодези, зураг зүйн улсын чанартай ажлын захиалагч нь Геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллага байх бөгөөд жил бүр улсын захиалга, даалгаврыг боловсруулж улсын төсөвт тусгуулах арга хэмжээ авна.

7.3. Салбар хоорондын болон орон нутгийн чанартай геодези, зураг зүйн ажлын захиалагч нь холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллага байна.

7.4. Байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэний захиалгаар хийгдэх геодези, зураг зүйн ажлыг захиалагчийн хөрөнгөөр санхүүжүүлнэ.

8 дугаар зүйл. Геодези, зураг зүйн улсын хяналт

8.1. Геодези, зураг зүйн улсын хяналт нь байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэний геодези, зураг зүйн талаархи хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэр, эрх бүхий байгууллагаас баталсан заавар, дүрмийн биелэлтийг хангана.

8.2. Геодези, зураг зүйн улсын хяналтыг геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллагад болон аймаг, нийслэлд ажиллах геодези, зураг зүйн хяналтын улсын байцаагчид хэрэгжүүлдэг.

8.3. Геодези, зураг зүйн улсын хяналтын дүрмийг Засгийн газар батална.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ

Бусад зүйл

9 дүгээр зүйл. Геодези, зураг зүйн мэдээллийн улсын нэгдсэн сан

9.1. Геодези, зураг зүйн мэдээллийн улсын нэгдсэн сан /шаашид "нэгдсэн сан" гэх/ нь геодезийн сүлжээний, байр зүйн зургийн, агаар, сансрын зургийн, газар зүйн нэрийн болон кадастрын тухай мэдээлэл, тэдгээртэй холбогдох бусад тоон мэдээллээс бүрдэнэ. Нэгдсэн сан нь төрийн өмч байна.

9.2. Байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэн нь улсын төвлөрсөн болон орон нутгийн төсөв, төрийн байгууллага хэрэгжүүлж буй төслийн хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн ажлынхаа тайлан, эх материал, солбицлын жагсаалт (каталог), бүдүүвч зураг, бичлэг, бусад тоон мэдээллийг нэгдсэн санд үнэ төлбөргүй шилжүүлнэ.

9.3. Геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллага нь байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэний хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн геодези, зураг зүйн ажлын тайлан, бусад материалыг худалдан авч болно.

9.4. Нэгдсэн сан дараахь зүйлээс бүрдэнэ:

9.4.1. геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллагад байгаа газрын зураг, хэвлэлийн эх, гэрэл зургийн хальс, тайлан, солбицолын жагсаалт (каталог), бусад тоон мэдээлэл;

9.4.2. энэ хуулийн 9.2-т заасны дагуу байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэнээс ирүүлсэн материал;

9.4.3. бусдад худалдах, олшруулах эрхгүйгээр байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэнээс худалдан авсан, энэ хуулийн 9.4.1, 9.4.2-т зааснаас бусад онц чухал материал;

9.4.4. байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэнээс өөрсдийн үйл ажиллагаа, бүтээлийг сурталчлах зорилгоор нэгдсэн санд ирүүлж байгаа зураг, тоон мэдээлэл, тоног төхөөрөмжийн тухай танилцуулага.

9.5. Нэгдсэн сангийн тайланг геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллага дараа оны 3 дугаар сарын 31-ний өдрийн

дотор геодези, зураг зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төн байгууллагад ирүүлдэг.

10 дугаар зүйл. Геодезийн байнгын цэг, тэмдэгт

10.1. Геодезийн байнгын цэг, тэмдэгт нь төрийн өмч байна.

10.2. Энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэн геодезийн байнгын цэг, тэмдэгт байрлуулсан бол уг цэг, тэмдэгтийн байрлаж байгаа сум, дүүргийн Засаг даргад, хилийн бүсэд бол Хилийн цэргийг удирдах газар, хилийн хорооны удирдалагад хүлээлгэж өгнө.

10.3. Байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэн нь геодезийн байнгын цэг, тэмдэгт байрлаж байгаа газарт барилга байгууламж барих, газар шорооны ажил хийхдээ сум, дүүргийн Засаг дарга буюу Хилийн цэргийг удирдах газраар уламжлан геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллагаас зөвшөөрөл авна. Уг цэг, тэмдэгтийг хөдөлгөх, нүүлгэн шилжүүлэх зайлшгүй шаардлага гарвал түүнийг сэргээн босгох зардлыг хүсэлт гаргасан байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэн хариуна.

10.4. Геодезийн байнгын цэг, тэмдэгтийг арчлан хамгаалахад дараахь журмыг баримтална:

10.4.1. тухайн цэг, тэмдэгт байрлаж байгаа газар, барилга байгууламжийг өмчлөгч, эзэмшингч, ашиглагч нь түүнийг хамгаалах, геодезийн үйл ажиллагааг саадгүй явуулах нөхцөлийг бүрдүүлнэ;

10.4.2. нутаг дэвсгэртээ байгаа геодезийн байнгын цэг, тэмдэгтийн бүрэн бүтэн байдлыг сум, дүүргийн Засаг дарга хариуна;

10.4.3. хилийн бүсэд байгаа геодезийн байнгын цэг, тэмдэгтийн бүрэн бүтэн байдлыг Хилийн цэргийг удирдах газар, тухайн цэг, тэмдэгт байрлаж байгаа нутаг дэвсгэр дэх хилийн хороо хариуна;

10.4.4. геодезийн байнгын цэг, тэмдэгтийг гэмтээсэн, устгасан, хэмжилт хийх нөхцөлийг алдагдуулсан тохиолдолд Засаг дарга, Хилийн цэргийг удирдах газар нь геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллагад мэдэгдэж, нөхөн сэргээх ажлыг зохион байгуулна.

11 дүгээр зүйл. Газар зүйн нэр

11.1. Байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэдийг газар зүйн албан ёсны нэрийн тухай мэдээллээр хангах, газар зүйн нэрийг зөв бичих, хэрэглэх, хамгаалах асуудлыг сум, дүүргийн Засаг дарга, геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллага эрхлэн хамтран зохицуулна.

11.2. Газар зүйн нэрийн жагсаалт зохиох, толь бичиг, лавлах боловсруулж хэвлэх, нэрийг зөв бичих, шинээр өгсөн нэр болон нэрийн өөрчлөлтийн бүртгэл хөглөх, газрын зурагт тусгах зэрэг

ажлыг геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллага нь шинжлэх ухааны болон холбогдох бусад байгууллагын санал авч хэрэгжүүлнэ.

11.3. Газар зүйн нэрэнд дараахь объектын нэр хамаарна:

11.3.1. эх газар, далай, тэнгис, булан, тохой, арал, хойг, уул, нуруу, хээр, тал, говь, цөл, мөрөн, гол, нуур зэрэг физик газар зүйн объект;

11.3.2. хүний үйл ажиллагаагаар бий болсон далан, усан сан, суваг, шуудуу;

11.3.3. улс, засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, тэдгээрийн доторх хөдөө аж ахуй, үйлдвэр, тээвэр, холбоо зэрэг бусад объект.

11.4. Газар зүйн хуучин нэрийг тодотгох, шинээр тогтоохдоо лаалагааны болон түүхийн эх сурвалжид үндэслэх бөгөөд аливаа эх сурвалж байхгүй бол нутгийн уугуул иргэд, мэргэжлийн хүмүүс, судлаачдын саналыг үндэслэн тогтооно.

11.5. Шинээр байгуулсан объектыг нэрлэхэд дараахь зарчим баримтална:

11.5.1. тухайн объектыг нээх, судлах, барьж байгуулахад оролцсон буюу эзэмшиж байгаа хүний нэрээр нэрлэх;

11.5.2. газар зүйн хуучин нэрээр нь зүг чиг, өнгө, цаг хугацааны тодотголтой нэрлэж болох;

11.5.3. ойролцоо орших өөр төрлийн объектууд нь ижил нэртэй байж болох.

11.6. Газар зүйн нэрийг дараахь онцгой тохиолдолд өөрчилж болно:

11.6.1. адил төрлийн хэд хэдэн объектын ижил нэр нь зам, тээвэр, харилцаа холбоо, бусад байгууллагын ажилд хүндрэл учруулахаар байвал;

11.6.2. уугуул иргэд нь нэрлэж заншсан уламжлалт нэрийг сэргээх хүсэлт тавьсан;

11.6.3. тухайн объектын мөн чанарт тохирохгүй, этгээд хэллэгээр нэрлэгдсэн байвал.

11.7. Шинээр нэрлэх, өөрчлөх газар зүйн нэр дараахь шаардлагыг хангасан байна:

11.7.1. хүрээлэн буй орчин, газар зүйн объектын тодорхой шинж, түүх, соёл, ахуйн онцлогийг тусгасан байх;

11.7.2. монгол хэлний бичлэг, хэллэгт тохиромжтой гурваас илүүгүй үгээс бүтсэн байх.

11.8. Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжид хамаарах газар зүйн нэрийг Засгийн газар нэгтгэн Улсын Их Хурлаар батлуулна.

12 дугаар зүйл. Хориглох үйл ажиллагаа

12.1. Байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэн геодези, зураг зүйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээтэй холбогдсон дараахь үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно:

12.1.1. нууцын зэрэглэлтэй байр зүйн зураг, тоон мэдээллийг геодези, зураг зүйн төрийн захиргааны байгууллагын зөвшөөрөлгүйгээр хэвлэн нийтлэх, хувилах, олшруулах, сурталчилгаанд ашиглах, бусад дамжуулах;

12.1.2. геодезийн байнгын цэг, тэмдэгтийг устгах, гэмтээх, хэмжилт хийх нөхцөлийг аадагдуулах;

12.1.3. албан ёсны баримт бичиг, арга хэмжээнд газар зүйн албан ёсны нэрийг өөрчлөн хэрэглэх, монгол хэлнээс бусад хэлээр орчуулах, бусад хэлний дуудлагаар галиглах;

12.1.4. зохих хууль тогтоомжид заасан журмыг зөрчин байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэний хийсэн зураг зүйн бүтээлийг хуулбарлах, олшруулах, хэвлэх.

13 дугаар зүйл. Хохирлыг нөхөн төлөх

13.1. Геодезийн хэмжилт хийх, цэг, тэмдэгтийг байгуулах явцад газар, барилга байгууламж, бусад объектод учруулсан хохирлыг тухайн үйл ажиллагаа явуулсан байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэн холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу нөхөн төлнө.

13.2. Гүйцэтгэсэн ажлын нарийвчлал, стандартын шаардлага хангагдаагүйгээс учирсан шууд хохирлын нөхөн төлбөрийг гүйцэтгэгч байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэн хариуцна.

14 дүгээр зүйл. Хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

14.1. Шүүгч буюу геодези, зураг зүйн улсын байцаагч геодези, зураг зүйн тухай хууль тогтоомжийг зөрчсөн этгээлд зөрчлийн шинэ байдлыг харгалзан дараахь захиргааны хариуцлага хүлээлгэнэ:

14.1.1. хэмжлийг солбицол, өндрийн улсын нэгдсэн тогтолцоонд хийгээгүй иргэнийг 10000-30000 төгрөгөөр, албан тушаалтныг 10000-40000 төгрөгөөр, байгууллага, аж ахуйн нэгжийг 100000-200000 төгрөгөөр торгох;

14.1.2. энэ хуулийн 10.2-т заасныг зөрчиж шинээр байгуулсан геодезийн байнгын цэг, тэмдэгтийг зохих газарт хүлээлгэн өгөөгүй иргэнийг 10000 хүртэл төгрөгөөр, албан тушаалтныг 20000 хүртэл төгрөгөөр, байгууллага, аж ахуйн нэгжийг 100000 хүртэл төгрөгөөр торгох;

14.1.3. энэ хуулийн 10.3-т заасныг зөрчиж зохих зөвшөөрөлгүйгээр геодезийн байнгын цэг, тэмдэгтийг хөдөлгөсөн, нүүдэгэн шилжүүлсэн иргэнийг 10000-40000 төгрөгөөр, албан тушаалтныг 20000-50000 төгрөгөөр, байгууллага, аж ахуйн нэгжийг 100000-200000 төгрөгөөр торгох;

14.1.4. геодези, зураг зүйн улсын байцаагчаас тавьсан шаардлага, хугацаатай үүргийг биелүүлээгүй, хяналт шалгалт явуулахад нь санаатайгаар саад учруулсан, эсхүл шаардагдах мэдээ баримтыг буруу гаргаж өгсөн иргэнийг 30000 хүртэл төгрөгөөр, албан тушаалтныг 40000 хүртэл төгрөгөөр, байгууллага, аж ахуйн нэгжийг 100000 хүртэл төгрөгөөр торгох.

14.2. Энэ хуулийн 12.1.1-д заасныг зөрчснэ нууцан зэрэгдэлтэй байр зүйн зураг, тоон мэдээллийг зөвшөөрөлгүйгээр хэвлэн нийтэлсэн, хувиулж олшруулсан, сурталчилгаанд ашигласан, бусдад дамжуулсан этгээдэд Эрүүгийн хууль болон төрний нууцан тухай хууль тогтоомжид заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

14.3. Энэ хуулийн 12.1.4-г заасныг зөрчсөн этгээдэд Зохиогчийн эрхийн тухай болон Патентын тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

14.4. Энэ хуулийн 6.1.1, 6.1.2, 9.2, 10.4.1, 12.1.2-г заасныг зөрчсөн этгээдэд Захиргааны хариуцлагын тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

14.5. Энэ хуулийн 12.1.3-г заасныг зөрчсөн этгээдэд Газрын тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

15 дугаар зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох

Энэ хуулийг 1997 оны 11 дүгээр сарын 15-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА**

Ц.ЭЛБЭГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1997 оны 10 дугаар
сарын 31-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

АГААРЫН ЗАЙД НИСЛЭГ ҮЙЛДЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Агаарын зайд нислэг үйлдэх тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "6/ агаараас газрын зураг авах" гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Геодези, зураг зүйн тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА**

Ц.ЭЛБЭГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 1-ний өдөр

Дугаар 71

Улаанбаатар
хот

Монгол Улсын Их Хурлын гишүүний бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх тухай

1997 оны 8 дугаар сарын 17-ны өдөр болсон Монгол Улсын Их Хурлын гишүүнийг нөхөн сонгох сонгуулийн дүнгийн тухай Сонгуулийн ерөнхий хорооны илтгэлийг хэлэлцээд Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн 21 дүгээр тойрогт нөхөн сонгогдсон Намбарын Энхбаярын Улсын Их Хурлын гишүүний бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрсүгэй.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 2-ны өдөр

Дугаар 72

Улаанбаатар
хот

Гэр бүлийн тухай хуулийн төслийг хууль санаачлагчид буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 40 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

I. Монгол Улсын Засгийн газраас 1997 оны 5 дугаар сарын 27-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн "Гэр бүлийн тухай хууль"-ийн төсөлд өнөөгийн нөхцөлд гэр бүлийн хүрээнд гарч байгаа шинэ харилцаануудыг зохицуулах талаар хуульд тусгавал зохих зүйлүүд тусгагдаагүй, гэрлэгчид, хүүхдийн эрх ашгийг хөндсөн болон гэр бүлийн гишүүдийн эд хөрөнгийн харилцаа, хүүхдийн гэтгэлэг, асран хамгаалалт, хүүхдийг гадаадын иргэнд үрчлүүлэх зэрэг зохицуулалтуудыг зарчмын хувьд өөрчлөх шаардалагатай гэж үзэж төслийг хууль санаачлагчид буцаасугай.

2.Энэ тогтоолын 1 дэх хэсэгт заасан шаардлагыг хуулийн төсөлд тусган дахин боловсруулж, 1997 оны 11 дүгээр сарын 1-ний дотор Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг Засгийн газар /М.Энхсайхан/-г даалгасугай.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 9-ний өдөр

Дугаар 73

Улаанбаатар
хот

Зарим албан тушаалын цалингийн
хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай

Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

“Төрийн өндөр албан тушаалтны тэрэг, дэнд хамаарах болон түүнтэй адилтгах албан тушаалын цалингийн тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 1997 оны 7 дугаар сарын 9-ний өдрийн 66 дугаар тогтоолын 1 дэх хэсэгт заасны дагуу шинэчлэн тогтоосон албан тушаалын цалингийн хэмжээг 1997 оны 10 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн 15 хувиар нэмэгдүүлсүгэй.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 9-ний өдөр

Дугаар 74

Улаанбаатар
хот

Байнгын хорооны гишүүнээр
батлах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 12 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Улсын Их Хурлын гишүүн Намбарын Энхбаярыг Төсвийн болон Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны гишүүнээр баталсугай.

2.Энэ тогтоолыг 1997 оны 10 дугаар сарын 9-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 9-ний өдөр

Дугаар 75

Улаанбаатар
хот

Тогтоолд нэмэлт оруулах тухай

Монгол Улсын Статистикийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

"Төрийн улс төрийн албан тушаал эрхэлдэг төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн болон албан ажлын онцгой нөхцөлийн нэмэгдлийн хэмжээг тогтоох тухай" Монгол Улсын Их Хурлын 1995 оны 7 дугаар сарын 4-ний өдрийн 65 дугаар тогтоолын 3 дахь хэсгийн "Төрийн захиргааны албаны зөвлөлийн дарга" гэсний дараа "Статистикийн газрын дарга" гэж нэмсүгэй.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 9-ний өдөр

Дугаар 76

Улаанбаатар
хот

Үндсэн хуулийн цэцийн 1997 оны
04 тоот дүгнэлтийн тухай

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 27 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 6 дахь заалтыг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Үндсэн хуулийн цэцийн 1997 оны 6 дугаар сарын 21-ний өдрийн 04 тоот дүгнэлтийн 1 дэх хэсгийг хүлээн зөвшөөрөх боломжгүй гэж үзсүгэй.

2.Улсын Их Хурлын 1997 оны 4 дүгээр сарын 18-ны өдрийн 24 дүгээр тогтоол нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийг зөрчсөн гэх үндэслэл тогтоогохгүй байна гэсэн Үндсэн хуулийн цэцийн 1997

оны 04 тоот дүгнэлтийн 2 дахь хэсгийг хүлээн зөвшөөрсүгэй.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 10 дугаар
сарын 17-ны өдөр

Дугаар 77

Улаанбаатар
хот

Санал хураах комисс байгуулах тухай

Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ** нь:

Засгийн газрыг огцруулах эсэх асуудлаар санал хураалтыг зохион байгуулж, дүнг илтгэх үүрэг бүхий комиссыг Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Алтанхуяг, Э.Бат-Үүд, Ж.Бямбадорж, О.Дашбалбар, Ц.Нямдорж нарын бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулсугай.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 10 дугаар
сарын 17-ны өдөр

Дугаар 78

Улаанбаатар
хот

**Засгийн газрыг огцруулах эсэх талаар нууцаар
санал хураасан дүнгийн тухай**

Улсын Их Хурлын нэр бүхий 24 гишүүний Засгийн газрыг огцруулах тухай саналыг хэлэлцээд явуулсан нууц санал хураалтын дүнгийн тухай санал хураах комиссын илтгэлийг сонсоод Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдаанд оролцсон нийт гишүүдийн 34.2 хувь нь Засгийн газрыг огцруулна гэж санал өгсөн нь олонхийн санал болж чадахгүй байгаа тул Монгол Улсын Их Хурлын хуралдланы дэгийн хуулийн 17 дугаар зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ** нь:

М.Энхсайханы тэргүүлэн Засгийн газрыг огцруулах үндэслэлгүй гэж үзсүгэй.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 79

Улаанбаатар
хот

**Шүүгчийн албан тушаалын цалингийн
хэмжээ тогтоох тухай**

Монгол Улсын Шүүхийн тухай хуулийн 64 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг, Төрийн албаны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт завсныг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ** нь:

1. Монгол Улсын шүүхийн шүүгчийн албан тушаалын сарын цалингийн хэмжээг хавсралт ёсоор шинэчлэн тогтоосугай.

2. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Шүүгчийн цалингийн хэмжээ тогтоох тухай" Монгол Улсын Их Хурлын 1997 оны 6 дугаар сарын 5-ны өдрийн 38 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцугай.

3. Энэ тогтоолоор шинэчлэн тогтоосон цалинг 1997 оны 10 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн олгоно.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

*Монгол Улсын Их Хурлын 1997 оны
79 дүгээр тогтоолын хавсралт*

**МОНГОЛ УЛСЫН ШҮҮХИЙН ШҮҮГЧИЙН
АЛБАН ТУШААЛЫН САРЫН ЦАЛИНГИЙН
ХЭМЖЭЭ**

№	Албан тушаал	Сарын цалин /тогрогоор/
1.	Улсын Дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч	63500
2.	Улсын Дээд шүүхийн Танхимын тэргүүн шүүгч	58000
3.	Улсын Дээд шүүхийн шүүгч	55200
4.	Нийслэлийн шүүхийн Ерөнхий шүүгч	53000
5.	Нийслэлийн шүүхийн шүүгч	48600
6.	Дүүргийн шүүхийн Ерөнхий шүүгч	46400
7.	Дүүргийн шүүхийн шүүгч	44200
8.	Аймгийн шүүхийн Ерөнхий шүүгч	50800

9.	Аймгийн шүүхийн шүүгч	47000
10.	Сум, сум дундын шүүхийн Ерөнхий шүүгч	46400
11.	Сум, сум дундын шүүхийн шүүгч	44200

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 80

Улаанбаатар
хот

Прокурорын албан тушаалын цалингийн хэмжээ тогтоох тухай

Монгол Улсын Прокурорын байгууллагын тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэг, Төрийн албаны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ** нь:

1. Монгол Улсын прокурорын байгууллагын прокурорын албан тушаалын сарын цалингийн хэмжээг хавсралт ёсоор шинэчлэн тогтоосугай.

2. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Прокурорын цалингийн хэмжээ тогтоох тухай" Монгол Улсын Их Хурлын 1997 оны 6 дугаар сарын 5-ны өдрийн 39 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

3. Энэ тогтоолоор шинэчлэн тогтоосон цалинг 1997 оны 10 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн олгоно.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

Монгол Улсын Их Хурлын 1997 оны
80 дугаар тогтоолын хавсралт

**МОНГОЛ УЛСЫН ПРОКУРОРЫН БАЙГУУЛЛАГЫН
ПРОКУРОРЫН АЛБАН ТУШААЛЫН САРЫН
ЦАЛИНГИЙН ХЭМЖЭЭ**

№	Албан тушаал	Сарын цалин /төгрөгөөр /
1	Ерөнхий прокурор	57960
2	Ерөнхий прокурорын орлогч	55200
3	Ерөнхий прокурорын газрын туслах прокурор	52440
4	Ерөнхий прокурорын газрын хяналтын прокурор	45540
5	Нийслэлийн прокурор	50370
6	Нийслэлийн прокурорын орлогч	46920
7	Нийслэлийн прокурорын газрын туслах прокурор	44160
8	Нийслэлийн прокурорын газрын хяналтын прокурор	38640
9	Дүүргийн ахлах прокурор	39330
10	Дүүргийн прокурорын газрын хяналтын прокурор	35880
11	Аймаг, тээврийн прокурор	46230
12	Аймаг, тээврийн прокурорын орлогч	43470
13	Аймаг, тээврийн прокурорын газрын туслах прокурор	41400
14	Аймаг, тээврийн прокурорын газрын хяналтын прокурор	38640
15	Сум, сум дундын ахлах прокурор	35190
16	Сум, сум дундын прокурорын газрын хяналтын прокурор	33120

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 81

Улаанбаатар
хот

Тогтоолын төслийг санаачлагчид нь
буцаах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 40 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ** нь:

Улсын Их Хурлын нэр бүхий гишүүдээс өргөн мэдүүлсэн "Эдийн засагчдын улсын зөвлөлгөөн хийх тухай" тогтоолын төслийг хэлэлцээд хуралдаанд оролцсон Улсын Их Хурлын гишүүдийн олонхи нь төрийн бус, мэргэжлийн байгууллагын шугамаар зохиогдох арга хэмжээг Улсын Их Хурал санаачлан, улсын төсвийн санхүүжилтээр зохион байгуулах шаардлагагүй гэж үзсэн тул тогтоолын төслийг санаачлагчид нь бушласугай.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 82

Улаанбаатар
хот

Үндсэн хуулийн цэшийн 1997 оны
05 тоот дүгнэлтийн тухай

Монгол Улсын Их Хурлын хуралдааны дэгийн хуулийн 27 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ** нь:

Хөдөлмөрийн хуулийн 20 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2, 4 дэх заалт Үндсэн хуулийн арван зургадугаар зүйлийн 4, 5 дахь заалтыг зөрчөөгүй байна гэсэн Үндсэн хуулийн цэшийн 1997 оны 05 тоот дүгнэлтийг хүлээн зөвшөөрсүгэй.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 30-ны өдөр

Дугаар 83

Улаанбаатар
хот

Монгол Улсын Их Хурлын зарим
дэд хорооны бүрэлдэхүүний тухай

Улсын Их Хурлын Байнгын хороодын бүтэц, бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт орсонтой холбогдуулан Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас **ТОГТООХ** нь:

1. Монгол Улсын Их Хурлын дэд хороодыг дараахь бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулсугай.

1/Ес зүйн дэд хороо

1. Ендонтуунцагийн Адилбиш
2. Намдагийн Батцэрэг
3. Эрдэнийн Бат-Үүл
4. Сангажавын Баярцогт
5. Ажханы Болат
6. Төгсжаргалын Ганди
7. Очирбатын Дашбалбар
8. Хэнмэдэхэвийн Даштэнэг
9. Мэндийн Зэнээ
10. Цэндийн Нямдорж
11. Чимэдийн Сайханбилэг
12. Радаагийн Сандахян
13. Сорогжоогийн Төмөр
14. Цэрэнхүүгийн Шарандорж

2/Төсвийн зарлагын хяналтын дэд хороо

1. Аюурзанын Базархүү
2. Дашжамцын Баттулга
3. Даваадоржийн Ганболд
4. Сандагийн Гончиг
5. Дамдингийн Дэмбэрэл
6. Түвдэнгийн Очирхүү
7. Рэнцэнгийн Содхүү
8. Нямаагийн Түвшингөгс
9. Ямааранзын Эрхэмбаяр

2. Энэ тогтоолыг 1997 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдрөөс эхлэн
загаж мөрдөнө.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 9 дүгээр
сарын 30-ны өдөр

Дугаар 46

Улаанбаатар
хот

**Л.Цогзолмаад Монгол Улсын Ардын
жүжигчин цол олгох тухай**

Зарлигдах нь:

Урлагийн байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж манай улсад тайз, дэлгэцийн урлагийг хөгжүүлэх, залуу уран бүтээлчдийг сургаж бэлтгэхэд оруулсан жинтэй хувь нэмрийг нь үнэлж ахмад уран бүтээлч Лувсанжамцын Цогзолмаад Монгол Улсын Ардын жүжигчин цол олгосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.БАГАБАНДИ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 9 дүгээр
сарын 30-ны өдөр

Дугаар 47

Улаанбаатар
хот

**С.Дашлооровт Монгол Улсын Ардын
уран зохиолч цол олгох тухай**

Зарлигдах нь:

Урлаг, соёлын байгууллагад олон жил үр дүнтэй ажиллаж яруу найраг, үргэлжилсэн үг, кино, жүжиг, хүүхдийн зохиол тэрэг утга зохиолын төрөл зүйлээр олон арван шилдэг бүтээл туурвиж манай орны уншигчдын нэгэн үеийнхнийг хүмүүжүүлэх, соён гэгээрүүлэхэд оруулсан жинтэй хувь нэмрийг нь үнэлж ахмад зохиолч Сормууниршийн Дашлооровт Монгол Улсын Ардын уран зохиолч цол олгосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.БАГАБАНДИ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 9 дүгээр
сарын 30-ны өдөр

Дугаар 48

Улаанбаатар
хот

**Г.Цэрэнхандад Монгол Улсын Гавьяат
жүжигчин цол олгох тухай**

Зарлигдах нь:

Урлагийн байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж урын сэнгаа байнга баяжуулан, үзэгч сонсогчдын талархал хүлээсэн зохиолын болон буриад ардын олон арван дууг чадварлаг дуулж, дууны урлагийг хөгжүүлэхэд оруулсан хувь нэмрийг нь үнэлж ахмад дуучин Гомбын Цэрэнхандад Монгол Улсын Гавьяат жүжигчин цол олгосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.БАГАБАНДИ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997 оны 9 дүгээр
сарын 30-ны өдөр

Дугаар 49

Улаанбаатар
хот

**Зарим ахмад зүтгэлтнийг одонгоор
шагнах тухай**

Зарлигдах нь:

Төрийн болон соёл, аж ахуйн байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж эх орноо хөгжүүлэх үйл хэрэгт оруулсан их хувь нэмрийг нь үнэлж дор дурасан ахмад зүтгэлтнүүдийг одонгоор шагнасугай.

Сүхбаатарын одонгоор

1. Сүхбаатарын Галсан	-Ахмад дайчин
2. Жамбын Пүрэв	-Ахмад зохиолч

Хөдөлмөрийн гавьяаны удаан тутгийн одонгоор

1. Цэндийн Адьяа	-Нийслэлийн ахмад настны "Зүүн-

2. Бандийн Лишээ

хүрээ" компанийн захирал
-Төр, захиргааны байгууллагын
ахмад ажилтан

"Аттан гадас" олонгоор

Даваагийн Гэндэнжамц

-Төр, захиргааны байгууллагын
ахмад ажилтан

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ

1997 оны 9 дүгээр
сарын 30-ны өдөр

Дугаар 50

Улаанбаатар
хот

Ж.Цэрэндуламд Монгол Улсын Хүний
гавьяат эмч цол олгох тухай

Зарлигдах нь:

Манай оронд хүүхдийн мэс заслын албыг үүсгэн хөгжүүлэхэд ихээхэн хувь нэмэр оруулж, эмнэлгийн боловсон чүгнийг сургаж дэвчлэжүүлэх болон хүүхдийн эмчлэгээнд гаргасан амжилтыг нь үнэлж эрүүз мэндийн салбарт олон жил үр бүтээлтэй ажилласан ахмад эмч Жамьянгийн Цэрэндуламд Монгол Улсын Хүний гавьяат эмч цол олгосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ

1997 оны 10 дугаар
сарын 8-ны өдөр

Дугаар 51

Улаанбаатар
хот

Б.Даваасүрэнд Монгол Улсын Үйлчилгээний
гавьяат ажилтан цол олгох тухай

Зарлигдах нь:

Орон сууц, нийтийн аж ахуйн байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж барилга байгууламжийн инженерийн тоног төхөөрөмж, шугам сүлжээний гэмтлийг богино хугацаанд шуурхай засварлаж

хэвийн ажиллагаанд оруулах, дулаан дамжуулах төвүүдийн ажлыг сайжруулан жигдрүүлэх, найдвартай ажиллагааг хангахад оруулж байгаа хувь нэмрийг нь үнэлж Нийслэлийн Орон сууц, нийтийн аж ахуйн ҮИ конторын машинч Бальдирын Даваасүрэнд Монгол Улсын Үйлчилгээний гавьяат ажилтан цол олгосугай.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.БАГАБАНДИ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ**

1997оны 10 дугаар
сарын 8-ны өдөр

Дугаар 52

Улаанбаатар
хот

**Орон сууц, нийтийн аж ахуйн байгууллагын зарим
хүнийг одон, медалиар шагнах тухай**

Зарлиглах нь:

Нийслэлийн төр захиргааны болон орон сууц, нийтийн аж ахуйн байгууллагад одон жил үр бүтээлтэй ажиллаж байгаа дор дурдсан хүмүүсийг одон, медалиар шагнаасугай.

Хөдөлмөрийн гавьяаны улаан тугийн одонгоор

1. Цэрэндэмбэрэлийн
Баасанжав	-Нийслэлийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн
хурлын тэргүүлэгчдийн дарга
2. Гэрэлийн Бархас	-Орон сууц, нийтийн аж ахуйн I
конторын үйлчлэгч
3. Янсангийн Өлзийбат	-Орон сууц, нийтийн аж ахуйн IV
конторын засварчин

"Алтан гадас" одонгоор

1. Шагдарсүрэнгийн
Лхагва	-Орон сууц, нийтийн аж ахуйн ҮИИ
конторын машинч
2. Дэшгижавын
Норовсамбуу	-Орон сууц, нийтийн аж ахуйн IV
конторын дарга
3. Пэрэнлэйн
Чулуунтөмөр	- Орон сууц, нийтийн аж ахуйн ХҮИ
конторын ерөнхий инженер
4. Бөөхүүгийн
Осоргарав	-Улаанбаатар хот дахь Хоршоолол
импекс ХХК-ийн ерөнхий захирал

Хөдөлмөрийн хүндэт медалнар

1. Нойлоогийн Батсүх	-Орон сууц, нийтийн аж ахуйн компанийн автобаазын гагнуурчин
2. Цэрэндаваагийн Пунцагдэлгэр	-Орон сууц, нийтийн аж ахуйн ҮИ конторын ерөнхий инженер

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.БАГАБАНДИ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН
ЗАРЛИГ1997 оны 10 дугаар
сарын 25-ны өдөр

Дугаар 58

Улаанбаатар
хотТ.Үйтүмэнд Монгол Улсын гавьяат
тамирчин цол хүртээх тухай

Боксын спортын тив, дэлхийн аварга шалгаруулах удаа дараагийн тэмцээнээс алт, мөнгө, хүрэл медаль авч спортын тогтвортой өндөр амжилт гарган, боксын спортыг хөгжүүлэх үйлсэд оруулж байгаа хувь нэмрийг нь үнэлж Боксын улсын шигшээ багийн тамирчин Түмэнцэцэгийн Үйтүмэнд Монгол Улсын гавьяат тамирчин цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.БАГАБАНДИ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 9 дүгээр
сарын 28-ны өдөр

Дугаар 200

Улаанбаатар
хот

**Төрийн албан хаагчийн цалингийн
сүлжээг шинэчлэн батлах тухай**

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.Төрийн захиргааны албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн сүлжээг 1 дүгээр хавсралтын, Улсын Их Хурал, Ерөнхийлөгч, Засгийн газар, Улсын дээд шүүх, Ерөнхий прокурорын газар, Үндсэн хуулийн цэцийн ажлын албаны албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн сүлжээг 2 дугаар хавсралтын, төрийн тусгай албаны албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн сүлжээг 3 дугаар хавсралтын ёсоор тус тус шинэчлэн баталсугай.

2.Төрийн үйлчилгээний албаны албан хаагчдын цалингийн санг 1997 оны 10 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн 10 хувиар нэмэгдүүлсүгэй.

3.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Төрийн захиргааны болон тусгай албаны албан хаагчдын цалингийн талаар авах арга хэмжээний тухай" Засгийн газрын 1997 оны 4 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 100 дугаар тогтоол, "Төрийн үйлчилгээний албаны албан хаагчдын цалингийн талаар авах арга хэмжээний тухай" Засгийн газрын 1997 оны 4 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 101 дүгээр тогтоолыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

М.ЭНХСАЙХАН

Сангийн сайд

П.ЦАГААН

Эрүүл мэнд, нийгмийн
хамгааллын сайд

Л.ЗОРИГ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 9 дүгээр
сарын 28-ны өдөр Дугаар 201

Улаанбаатар
хот

**Тэтгэврийн хэмжээг нэмэг-
дүүлэх тухай**

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.1995 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс өмнө тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн тэтгэврийг "Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай", "Нийгмийн даатгалын сангаас олгох Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай", "Цэргийн албан хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай" хуулиудад заасан нөхцөл, журмын дагуу шинэчлэн тогтоож, 1997 оны 10 дугаар сарын 1-нээс эхлэн олгосугай.

2.Энэ тогтоолын 1 дэх заалтыг хэрэгжүүлэхдээ дор дурдсан зарчим баримтлахыг Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд Л.Зоригт даалгасугай:

а/тэтгэврийг шинэчлэн тогтоохдоо тухайн иргэний анх тэтгэвэр тогтоолгосон цалин, хөдөлмөрийн хөлсийг Засгийн газрын 1997 оны 3 дугаар сарын 19-ний өдрийн 73 дугаар тогтоолоор баталсан "Үнэ, тариф, амьжиргааны өртгийн өөрчлөлт, тэтгэвэр бодох цалин, хөдөлмөрийн хөлсний хоорондын зохистой харьцаа"-г баримтлан өөрчлөх;

б/тухайн тэтгэвэр авагчийн одоогийн авч буй тэтгэврийн хэмжээг бууруулахгүй байх.

3.Нийгмийн даатгалын сангаас олгох өндөр насны, тахир дутуугийн, тэжээгчээ алдсаны тэтгэврийн хэмжээг тэтгэвэр авагч бүрд 2000 төгрөгөөр нэмэгдүүлж энэ оны 10 дугаар сарын 1-нээс эхлэн олгосугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

М.ЭНХСАЙХАН

Сангийн сайд

П.ЦАГААН

Эрүүл мэнд, нийгмийн
хамгааллын сайд

Л.ЗОРИГ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 10 дугаар Улаанбаатар
сарын 8-ны өдөр Дугаар 202 хот

**БНХАУ-аас олгосон зээлийн
хөрөнгийг ашиглах тухай**

Монгол Улс БНХАУ-ын Засгийн газрын хоорондын Ү хуралдааны шийдвэрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. БНХАУ-аас Монгол Улсын Засгийн газарт 1992, 1994 онуудад олгосон зээлийн хөрөнгийн үлдэгдлийг Нийслэлийн ХШ хороололд барих амины орон сууцны иж бүрэн цогцолборын төслийг хэрэгжүүлэхэд ашигласугай.

2. Уг төслийг Монголын талаас хэрэгжүүлэгч байгууллагыг томилохыг Дэд бүтцийн хөгжлийн сайд Г.Нямдаваа, Гадаадны зээл тусламжийг зохицуулах албаны дарга Ч.Дүүжид хариуцуулсугай.

3. Зээлийн хөрөнгийн ашиглалтад хяналт тавьж, эргэж гөлөгдөх нөхцөлийн талаар гэрээ байгуулж ажиллахыг Сангийн сайд П.Цагаан, Дэд бүтцийн хөгжлийн сайд Г.Нямдаваа нарт даалгасугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд М.ЭНХСАЙХАН

Дэд бүтцийн хөгжлийн сайд Г.НЯМДАВАА

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 10 дугаар Улаанбаатар
сарын 8-ны өдөр Дугаар 203 хот

Тогтоолд нэмэлт оруулах тухай

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

“Журам, жагсаалт батлах тухай” Засгийн газрын 1991 оны 9 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 260 дугаар тогтоолын “Үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэхэд зөвшөөрөл олгох журам”-ын хавсралтад дараахь утгатай 36 дахь заалтыг нэмсүгэй.

"36.Хөрөнгийн үнэлгээ хийх

Хууль зүйн яам
Сангийн яам"

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

М.ЭНХСАЙХАН

Хууль зүйн сайд

Ж.АМАРСАНАА

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ1997 оны 10 дугаар
сарын 8-ны өдөр Дугаар 204Улаанбаатар
хотҮнэт цаасны үйлдвэрийн талаар авах
зарим арга хэмжээний тухай

Үнэт цаасны үйлдвэрлэл, хадгалалт, хамгаалалт, бүртгэл тооцоог сайжруулах зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын Төрийн өмчийн хорооны дарга З.Энхболдод даалгах нь:

а/"Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай" Монгол Улсын хуулийн 57 дугаар зүйлийн 3-д заасныг үндэслэн Монгол-Английн хамтарсан хөрөнгө оруулалт бүхий Үндэсний үнэт цаасны үйлдвэрийг Төрийн өмчийн хорооны харьяалалд ажиллуулж, уг үйлдвэрт Монголын талаас оруулсан хөрөнгийн төлөөллийг Төрийн өмчийн хороо гүйцэтгэх болсныг Английн талд уламжилж, уг төлөөллийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авч ажилласугай;

б/Үндэсний үнэт цаасны үйлдвэрийн дүрмийн санд Монголын талын оролцоо болгон Монгол марк компанийн оруулсан хөрөнгийг төрийн өмчийн бүртгэлд авсугай.

2.Үнэт цаасны үйлдвэрийн барилга, тоног төхөөрөмж худалдан авах, засвар үйлчилгээ хийхэд зориулж Худалдаа, хөгжлийн банкнаас Монгол марк компанийн авсан 500.0 мянган ам.долларын зээлийн үндсэн өрийг хүүгийн хамт төлж барагдуулах, зээлийн өрийн төлбөрийн гэрээг шинэчлэн байгуулахыг Худалдаа, хөгжлийн банкны захирал Д.Наранхүү, Төрийн өмчийн хорооны дарга З.Энхболд нарт үүрэг болгосугай.

3.Үндэсний үнэт цаасны үйлдвэр байгуулагдаж байгаатай холбогдуулан хөрөнгө оруулалтын эрхийн

бичиг, мөнгөн тэмдэгт, чек, хувьцаа, вексель, жуудангийн марк, Монгол Улсын иргэний гадаад, дотоод паспорт, шатах тослох материалын талон, бүх төрлийн тээврийн хэрэгслээр зорчих тасалбар, шинээр төрөгсөд болон сургууль төгсөгчдийн гэрчилгээ, диплом зэрэг үнэт цаас, баримт бичгийг тус үйлдвэрээр нэгдсэн журмаар хэвлүүлж байхыг нийт яам, агентлаг, бүх шатны Засаг даргын Тамгын газар, төрийн өмчийн аж ахуйн нэгжийн удирдлагуудад даалгасугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

М.ЭНХСАЙХАН

Сангийн сайд

П.ЦАГААН

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 15-ны өдөр Дугаар 205

Улаанбаатар
хот

Зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг
шинэчлэн батлах тухай

Стандартчилал, чанарын баталгаажуулалтын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэг, Хэмжлийн нэгдмэл байдлыг хангах тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1.Стандартчилал, хэмжилзүйн үндэсний төвийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг хавсралтын ёсоор баталсугай.

2.Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Зөвлөлийн бүрэлдэхүүнийг батлах тухай" Засгийн газрын 1995 оны 5 дугаар сарын 21-ний өдрийн 102 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

М.ЭНХСАЙХАН

Сангийн сайд

П.ЦАГААН

**СТАНДАРТЧИЛАЛ, ХЭМЖИЛЗҮЙН ҮНДЭСНИЙ
ТӨВИЙН ЗӨВЛӨЛИЙН БҮРЭЛДЭХҮҮР**

- Зөвлөлийн газр. -Стандартчилал, хэмжилзүйн үндэсний төвийн дарга
- Дэд дарга -мөн төвийн дэд дарга
- Гийшүүд:
- Байгаль орчны яамны Ус, цаг уур, орчны хяналт, шинжилгээний газрын дэд дарга;
 - Гадаад харилцааны яамны Гадаад худалдаа, хамтын ажиллагааны газрын захирал;
 - Гэгээрлийн яамны Төрийн захиргааны удирдлагын газрын дарга;
 - Дэд бүтцийн хөгжлийн яамны Дэд бүтцийн улсын хяналтын албаны дарга;
 - Сангийн яамны Бүтцийн өөрчлөлт, өмчийн хэлтсийн дарга;
 - Хөдөө аж ахуй, үйлдвэрийн яамны Салбарын бодлого, зохицуулалтын газрын дарга;
 - Хууль зүйн яамны Мэдээлэл, хяналт-шинжилгээ үнэлгээний газрын дарга;
 - Эрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын яамны Мэдээлэл, хяналт-шалгалт, үнэлгээний газрын дарга;
 - Зөвсөгт хүчний Ерөнхий штабын Хэмжилзүй, техник хяналтын албаны дарга;
 - Уулин баяжуулах "Эрдэнэт" үйлдвэрийн ерөнхий хэмжилзүйч;
 - “НИК” ХК-ний Техникийн асуудал эрхэлсэн дэд захирал;
 - Эрчим хүчний удирдах газрын орлогч дарга, ерөнхий

- хэмжилзүйч;
 -Шинжлэх ухааны академийн дэд ерөнхийлөгч /харилцан тохиролцсоноор/;
 -Физик технологийн хүрээлэнгийн эрдэмтэн нарийн бичгийн дарга /харилцан тохиролцсоноор/;
 -Монголын Хэрэглэгчдийн эрх ашгийг хамгаалах нийгэмлэгийн тэргүүн /харилцан тохиролцсоноор/;
 -Монголын худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимын Экспорт, импортын барааны магадлан шалгах газрын дарга /харилцан тохиролцсоноор/;
 -Монголын Чанарын холбооны тэргүүн/харилцан тохиролцсоноор/;
 -Монголын Хэмжүүрийн нийгэмлэгийн ерөнхийлөгч /харилцан тохиролцсоноор/;
 -Монголын Хүнсчдийн холбооны тэргүүн /харилцан тохиролцсоноор/;
 -"Мон-Эрдэнэ" ХК-ний дэд захирал бөгөөд "Баян бүрд" төвийн захирал /харилцан тохиролцсоноор/.

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 10 дугаар Улаанбаатар
сарын 15-ны өдөр Дугаар 206 хот

**Худалдааны албан татвараас
чөлөөлөх тухай**

Монгол Улсын Худалдааны албан татварын хуулийн дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

Монгол Улс, Япон Улсын Гадаадтай эдийн засгийн алаар хамтран ажиллах сангийн хооронд 1995 оны 10 дугаар сарын 23-ны өдөр байгуулсан "Улаанбаатар хотын

IV дулааны цахилгаан станци шинэчлэлтийн төсөл"-ийн зээлийн гэрээний дагуу нийлүүлэгдэх тоног төхөөрөмж, багаж, сэлбэг хэрэгслийг худалдааны албан татвараас чөлөөлсүгэй.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

М.ЭНХСАЙХАН

Сангийн сайд

П.ЦАГААН

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 15-ны өдөр

Дугаар 207

Улаанбаатар
хот

Худалдааны албан татвараас
чөлөөлөх тухай

Монгол Улсын Худалдааны албан татварын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

Монгол Улсын Засгийн газар, Дэлхийн банкны хооронд байгуулсан зээлийн гэрээний дагуу "Монгол нүүрс" төслийн хүрээнд "Багануур" хувьцаат компанийн технологийн шинэчлэлтэд зориулан импортоор нийлүүлэгдэх тоног төхөөрөмж, сэлбэг материал, багаж хэрэгслийг худалдааны албан татвараас чөлөөлж, энэ хэмжээгээр уг төслийн дотоодын санхүүжилтэд оруулж тооцохыг Сангийн сайд П.Цагаанд зөвшөөрсүгэй.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

М.ЭНХСАЙХАН

Сангийн сайд

П.ЦАГААН

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 10 дугаар
сарын 15-ны өдөр Дугаар 208

Улаанбаатар
хот

Журам батлах тухай

Шүүхийн тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 3 дахь заалт, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газраас **ТОГТООХ нь:**

“Шүүхийн төсвийн төсөлд хөндлөнгийн магадлан шинжээчдийн дүгнэлт гаргах тухай журам”-ыг хавсралтын ёсоор баталсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

М.ЭНХСАЙХАН

Хууль зүйн сайд

Ж.АМАРСАНАА

Засгийн газрын 1997 оны 208
дугаар тогтоолын хавсралт

**ШҮҮХИЙН ТӨСВИЙН ТӨСӨЛД ХӨНДЛӨНГИЙН
МАГАДЛАН ШИНЖЭЭЧДИЙН ДҮГНЭЛТ
ГАРГАХ ТУХАЙ ЖУРАМ**

1. Шүүхийн төсвийн төсөл нь шүүх эрх мэдлийг хараат бусаар хэрэгжүүлэх шаардлагыг хангасан эсэх талаар хөндлөнгийн магадлан шинжээчдийн дүгнэлт гаргахад энэхүү журмыг мөрдөнө.

2. Хөндлөнгийн магадлан шинжээчдийн дүгнэлт нь шүүхийн төсвийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанд хянан хэлэлцэхэд харгалзан үзэх албан ёсын баримт юм.

3. Шүүхийн Ерөнхий зөвлөл дор дурдсан байгууллагуудтай зөвшилцсөний үндсэн дээр хөндлөнгийн магадлан шинжээчдийн бүрэлдэхүүнд тус бүр нэг гөлөөлөгчийг томилуулна:

а/Улсын Ерөнхий Прокурорын газар;

б/Төрийн хянан шалгах хороо;

в/Санхүүгийн улсын хяналт шалгалтын газар;

г/Монголын Өмгөөлөгчдийн холбоо;

д/Нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал.

4. Дээр дурдсан байгууллагууд шинжээчдийн бүрэлдэхүүнд өөрсдийн төлөөлөгчийг томилсноор шинжээчдийн баг бүрдсэнд тооцно.

5. Хөндлөнгийн магадлан шинжээчдийг ажлын байр, техник хэрэгсэл, шаардлагатай мэдээ, тайлан, судалгааны материалаар хангах ажлыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл хариуцна.

6. Шинжээчдийн зардлыг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл санхүүжүүлнэ.

7. Шинжээчид шүүхийн төсвийн төсөлд хөндлөнгийн магадлан шинжилгээ хийсэн тухай дүгнэлтээ тухайн оны 9 дүгээр сарын 10-ны дотор Шүүхийн ерөнхий зөвлөлд гаргаж өгнө.

8. Хөндлөнгийн магадлан шинжээчид нь тухайн оны улсын төсвийн төсөл, түүний дотор хууль тогтоох, гүйцэтгэх болон шүүх эрх мэдлийн байгууллагын төсвийн төслийг харьцуулан судалж, шинжилсний үндсэн дээр Улсын Дээд шүүхийн болон шүүхийн төсөв нь шүүхийн хараат бус байдлыг хангах нөхцөл, бололцоог бүрдүүлж байгаа эсэх талаар дүгнэлт гаргана.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар

Улаанбаатар

сарын 18-ны өдөр Дугаар 209

хот

Албан тушаалын цалингийн жишиг шинэчлэн тогтоох тухай

Төрийн албаны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас **ТОГТООХ** нь:

1. Улс төрийн албан тушаал эрхэлдэг зарим албан хаагчийн албан тушаалын сарын цалингийн жишгийг дор дурдсанаар шинэчлэн тогтоож, энэ оны 10 дугаар сарын 1-нээс эхлэн мөрдүүлсүгэй:

Дүүргийн Засаг дарга 37260-44160 төгрөг;

Сумын Засаг дарга 34500-41400 төгрөг;

Хорооны Засаг дарга 27600-33120 төгрөг;

Багийн Засаг дарга 23460-28980 төгрөг.

2. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Улс төрийн зарим албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн жижгийг шинэчлэн тогтоох тухай" Засгийн газрын 1997 оны 7 дугаар сарын 2-ны өдрийн 158 дугаар тогтоолын 1 дүгээр зүйлийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**

Сангийн сайд **П.ЦАГААН**

Зрүүл мэнд, нийгмийн хамгааллын сайд **Л.ЗОРИГ**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар Улаанбаатар
сарын 22-ны өдөр Дугаар 210 хот

**Батлан хамгаалахын атташе суулгах,
хавсран суулгах тухай**

Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. Монгол Улсаас Бельгийн Вант Улсад суугаа Элчин сайдын яаманд Батлан хамгаалахын атташе суулгах, түүнийг ХБНГУ, Итали, Франц Улсад хавсран суулгах нь зүйтэй гэж үзсүгэй.

2. Холбогдох зардлыг нь Бельгийн Вант Улсад суугаа Элчин сайдын яамны жил жилийн зардалд тусган санхүүжүүлж байхыг Гадаад харилцааны сайд И.Алтангэрэл, Сангийн сайд П.Цагаан, Батлан хамгаалахын сайд Д.Дорлигжав нарт зөвшөөрсүгэй.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд
Батлан хамгаалахын сайд

М.ЭНХСАЙХАН
Д.ДОРЛИГЖАВ

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 10 дугаар Улаанбаатар
сарын 22-ны өдөр Дугаар 211 хот

**Цэргийн атташе суулгах
саналын тухай**

Батлан хамгаалахын болон Гадаад харилцааны сайдын саналыг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

Итали Улсын Засгийн газраас БНХАУ-д суугаа Батлан хамгаалахын атташег Монгол Улсад хавсран суулгах тухай хүсэлтийг зөвшөөрсүгэй.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**
Гадаад харилцааны сайд **Ш.АЛТАНГЭРЭЛ**

**МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ТОГТООЛ**

1997 оны 10 дугаар Улаанбаатар
сарын 22-ны өдөр Дугаар 212 хот

**Худалдааны албан татвараас
чөлөөлөх тухай**

"Монгол Улсын Худалдааны албан татварын хууль"-ийн 7 дугаар зүйлийн 1-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

Алт олборлолтыг жилээс жилд нэмэгдүүлж, барилгын материалын үйлдвэрлэл, барилга угсралт, зам барилгын салбарт ихээхэн хэмжээний хөрөнгө оруулж байгааг харгалзан "Эрэл" ХХК-ний 1994-1996 онуудад олборлосон алтад ногдуулсан 588,0 сая төгрөгийн худалдааны албан татварын 50 хувийг 1997 оны 12 дугаар сарын 1-ний дотор төлсөн нөхцөлд үлдэх 50 хувийг нь чөлөөлөхөөр тогтоосугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд **М.ЭНХСАЙХАН**
Сангийн сайд **П.ЦАГААН**

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ТОГТООЛ

1997 оны 6 дугаар
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 259

Улаанбаатар
хот

Эрүүгийн хуулийн 3-р бүлгийн зарим зүйл, хэсэг, заалтыг тайлбарлах тухай

Монгол улс зах зээлийн эдийн засгийн харилцаанд шилжин орж өмчийн олон хэлбэр үүсэн чөгжиж байгаа нь тэдгээрийг эрүүгийн эрх зүйн арга хэрэгслэлээр хамгаалах ажлыг шинэ нөхцөл байдалд зайжуулах, өмчийн эсрэг гэмт хэргийн талаарх Эрүүгийн хуулийн үйл, хэсэг, заалтыг тайлбарлах тухай Дээд шүүхийн урьд гарсан тогтоолуудыг нэгтгэн шинэчилж хэрэглэхэд хялбар болгох, хуулийг эг мөр ойлгон, зөв хэрэглэх шаардлагыг үндэслэн Монгол Улсын Дээд шүүхээс ТОГТООХ нь.

Эрүүгийн хуулийн "Өмчийн эсрэг гэмт хэрэг" гэсэн 3-р бүлгийн арим зүйл, хэсэг, заалтыг дор дурьдсанаар тайлбарласугай.

Нэг. 123-р зүйлийн талаар

1. Эрүүгийн хуулийн 123-р зүйлээ зааснаар "БУСДЫН ЭД ХӨРӨНГИЙГ ХУЛГАЙЛЖ АШИГЛАН ШАМШИГДУУЛАХ" нь эд хөрөнгийг бусдын эзэмшлээс нууц далд аргаар, шунахай зорилгоор, хүч эрэглэхгүйгээр хууль бусаар авах үйлдэлээр илэрнэ.

2. Хулгайн гэмт хэргийн субъект нь 14 насанд хүрсэн эрх зүйн идвартай, тухайн эд хөрөнгийг эзэмших, ашиглах, захиран зарцуулах мөр нэг эрхгүй этгээд байна.

Эд хөрөнгийг захиран зарцуулах эрхгүй боловч тухайн эд хөрөнөгтэй ямар нэг байдалаар харьцах боломж бүхий этгээд энэ хэргийн субъект байж болно. Ямар нэг байдалаар эзэмшигчийн хяналтаас гэрхий гарсан эд хөрөнгийг авч ашиглавал тухайн үйлдлийг хулгайн гэмт хэргээр биш, Эрүүгийн хуулийн 138-р зүйлээр зүйлчилнэ.

3. Хулгайн гэмт хэрэг шууд санаатай үйлдэгдэх бөгөөд уул эргийн субъектив талын нэг гол шинж нь гэм буруутай этгээд өөрийн үйлдлийг хэн ч мэдээгүй хэмээн ойлгодогт оршино.

Бага буюу өндөр настай, ухаан мэдэрэл бүрэн бус, хүнд өвчтэй, огтуу унтаж байсан, тахир дутуу /сохор, дүний/ тэргээс шалтгаалан олж байгаа үйл явдлын шинж чанарыг мэдэхгүй, илчлэх чадваргүй айдлыг далимдуулсан, гэдний дэргэд эд хөрөнгийг авсан үйлдлийг улгайн гэмт хэрэг гэж үзвэл тохино.

4. Хулгайн гэмт хэрэг нь гэмт этгээд авсан зүйлээ өөрийн дурээр эзэмших буюу захиран зарцуулах боломж бүрэлсэн үеэр төгс йлдэгдсэнэ тооцогдоно.

5. "НИЙТЭД УЧИРСАН ГАМШИГТ БАЙДЛЫГ ДАЛИМДУУЛЖ" дээгт гал гүймэр, усны үер, газар хөдлөлт, хүчтэй шуурга, цас,

бороо тэрэг байгалийн гамшиг тохиодсон, тахал болон гоц хаддварт бусад өвчин дэлгэрсэн, хүчтэй дэлбэрэлт /үйлдвэрийн болон тээврийн/, яваар осож болсон зэрэг нөхцөл байдлын уямаас нийтийн анхаарал сарнисныг далимдуулсныг ойлгох нь зүйтэй.

6. "МАШИН МЕХАНИЗМ АШИГЛАЖ" гэдэгт бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах, үйлдлийг хийх үедээ хөнгөвчлөх, түргэтгэх, эд хөрөнгө байгаа газарт түргэн очиж буцах, хамгаалаат бэхэлгээг эвдлэх, биеэр авч чадахгүй эд хөрөнгөнд хүрэх зэрэгт машин механизм ашиглахыг хориглоно.

Харин бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах үйлдэл нэгэнт төгссөний дараа түүнийг зөөх, хэргийн газраас зайлуулах зэрэгт бүх төрлийн өөрөө явагч машин механизм ашигласныг машин механизм ашиглан хулгайтсан гэж үзэхгүй.

7. "МАШИН МЕХАНИЗМ" гэдэгт бүх төрлийн өөрөө явагч машин техник, өргөх, буулгах, улах, малтах, түрэх, цоолох, зүсэх зэрэг зориулалттай механизмуд хамаарна. Харин хулгай хийх үед тэдгээр тааруулах, цуурга сугалах, цонх, хаалга, түгжээг эвдэх зэрэг биеийн хүч нэмэгдүүлэхэд ашигласан багажийг машин механизмд хамааруулахгүй.

8. Хулгайн гэмт хэрэг үйлдэхэд ашигласан машин механизм нь буруутай этгээдийн өмчлөлд байсан бөгөөд эд мөрийн баримтаар хураагасан бол тэдгээрийг хэрхэхийг ЭБШ хуулийн 84-р зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу шийдвэрлэнэ.

9. "ОРОН БАЙР" гэдэгт иргэд байнга буюу түр амьрахад зориулагдсан төрөл бүрийн байшин, майхан, гэр, урд, зочид буудал, амралт сувиллын газар, дотуур байрны өрөө тасалгаа, зуслангийн байр зэргийг ойлгоно. Орон байр нь хөдөлгөөнтэй түүнчлэн түр шонжтэй байж болно /треллер, кунс/.

10. "АГУУЛАХ САВ" гэдэгт эд хөрөнгийг байнга буюу түр хадгалдаг байшин, пин, амбаар, илүү гэр, гэрийн болон тээврийн чингэлэг, бүх төрлийн агуулах, зоорь, түүц, авто-мухлаг, хөргөх ба эд бараа зөөх төхөөрөмжтэй автомашин түүнчлэн албан тасалгаа, үйлдвэрлэлийн байр зэргийг хамруулан ойлгоно.

Агуулах сав нь эд хөрөнгө хадгалах зориулалттай зохих хаалт ханцрт, бэхэлгээтэй байна.

11. "ХУУЛЬ БУСААР НЭВТРЭХ" гэдэг нь тухайн орон байр, агуулах саванд нэвтрэн аргаар хүмүүсийг хуурч мэхлэх, тэдгээр тааруулах, багаж ашиглах буюу ашиглахгүйгээр цонх, хаалга, түгжээг эвдлэх, цуургыг сугалах, онгорхой байхад нь сэм орох, нуугдах зэргээр нэвтрэн орохыг аль алиныг ойлгох нь зүйтэй. Мөн тухайн орон байр, агуулах саванд тодорхой цагт байх эрхтэй хүн үүнээс өөр цаг үед зөвшөөрөлгүй орсон байвал /иех, лаборатори г. м/ хууль бусаар нэвтрэн гэж үзнэ.

12. Малыг бусдад алдагдахаас хамгаалж зориулалтын цоож, бэхлэгээ хийсэн хашаа, байр савыг "агуулах сав" гэдэгт хамааруулан ойлгоно. Харин зөвхөн малын өөрийнх нь хөл хөдөлгөөнийг хорих, малыг салхи, жавар, бороо, наснаас нөмөрлөх зориулалттай хашаа, хороо, саравчийг дээр дурдсан "агуулах сав" гэдэг ойлголтонд хамааруулахгүй.

13. "ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТТАЙ БҮЛЭГ ЭТГЭЭД" гэж тус бүрээс өөр өөрийн гүйцэтгэх үүргээ хуваарилсан, үйлдэх гэмт хэргээ төлөвлөсөн тодорхой нэг зорилготой хэсэг бүлэг хүмүүсийг хэлнэ.

Хоёр. 124-р зүйлийн талаар

1. Эрүүгийн хуулийн 124-р зүйлд заасан "ЭД ХӨРӨНГИЙГ БУЛААЖ АШИГЛАН ШАМШИГДУУЛАХ" гэдэгт гэм буруутай этгээд бусдын эд хөрөнгийг, түүнийг эзэмшиж, харж хамгаалж байгаа этгээдийг мэдсээр, харсаар байхад нь, илээр, хүч хэрэглэхгүйгээр, шунахай зорилгоор авч байгаа, хууль бус үйлдлийг хэлнэ.

Энэ гэмт хэрэг нь гэм буруутай этгээд эд хөрөнгийг эзэмшиж, харж хамгаалж байгаа буюу бусад хүмүүс үйлдлийнх нь шинж чанарыг ойлгосоор байхад илээр авдагаар хулгайн гэмт хэргээс ялгагдана.

2. "БУСДЫН АМЬ БИЕ, ЭРҮҮЛ МЭНДЭД АЮУЛГҮЙГЭЭР ХҮЧ ХЭРЭГЛЭЖ" гэдэг нь хохирогчийн буюу бусад хүмүүсийн амь бие, эрүүл мэндэд аюул учруулаагүй үйлдэл байна. Энэ нь түлэх, хүлэх, зайранд нь оруулж түгжих, амыг нь боох зэрэг үйлддээр илэрч болно. Булаах үйлдлийн үед хэрэглэсэн хүчний уламдас улайх, тулгарах зэрэг түргэн эдгэрэх хөнгөн гэмтэл учирсан байж болно. Эд төрөнгө авахын тулд хүч хэрэглэснээс үүссэн гэмтэл нь шинж чанар, сэргийн хувьд үүнээс хэтэрч, эрүүл мэндийг сарниулах, хөдөлмөрийн идварыг бага боловч алдагдуулахад хүргэсэн бол дээрмийн гэмт сэргийн шинжтэй болно.

3. "ХҮЧ ХЭРЭГЛЭХ" ойлголтод дээр дурдсан амь бие, эрүүл мэндэд аюулгүйгээр хүч хэрэглэхээс гадна сэтгэл зүйн хувьд тарамтанд оруулан, эд хөрөнгийг авах явдал мөн адил хамаарна.

4. "УРЬДЧИЛАН ТОХИРОЛЦСОН БҮЛЭГ ЭТГЭЭД" гэдэгт бүлэглэсэн этгээдүүд хэрэг үйлдэхээр урьдчилан ярьж тохирсон байхаас гадна булаах, хулгайлах зэрэг үндсэн үйлдэлд заавал биечлэн оролцож одорхой үйлдэл хийсэн, өөрөөр хэлбэл эдгээр гэмт хэргийн хамтран үйлцэтгэгч байх явдал гол шинж нь болно. Иймд эдгээр гэмт хэргт үйлцэтгэгчээс бусад хэлбэрээр хамтран оролцсон этгээдэд Эрүүгийн уулийн 16-р зүйлийн 2 дахь хэсгийн зохих заалтыг журамлан ариушлага хүлээлгэнэ.

Гурав. 125-р зүйлийн талаар

1. Эрүүгийн хуулийн 125-р зүйлд заасан "ЭД ХӨРӨНГИЙГ ЦЭЭРЭМДЭХ" гэдэг нь бусдын эд хөрөнгийг авах зорилгоор иргэдийн амь бие, эрүүл мэндэд аюултайгаар хүч хэрэглэж буюу хүч хэрэглэхээр заналхийлж довтолсон үйлдэл байна.

2. Энэ хэргийн довтолгоонд өртөгч этгээд нь гол төлөв эд хөрөнгийг эзэмшиж, харуцаж хамгаалж байгаа хүн байх боловч гэмт этгээдийн бодлоор уг хөрөнгийг эзэмшихэд нь саад болж болох бусад хүмүүс байж болно.

3. Дээрэмдэх гэмт хэргийн үед хэрэглэж байгаа буюу хэрэглэхээр заналхийлж байгаа хүч нь биеийн буюу сэтгэл зүйн шинжтэй байж болох бөгөөд учрах үедээ довтолгоонд өртөгсдийн амь бие, эрүүл мэндэд бодит аюул учруулдаг буюу учруулж болзошгүй байдгаараа Эрүүгийн хуулийн 124-р зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан "Хүч хэрэглэх"-ээс ялгагдана.

4. "СЭТГЭЛ ЗҮЙН ХҮЧ ХЭРЭГЛЭХ" гэдэг нь хохирогчийн амь бие, эрүүл мэндэд аюултай хүч нэн даруй хэрэглэхээр заналхийлнэгэ гэсэн үг бөгөөд энэ нь үг яриа, үйл хөдөлгөөний хэлбэрээр илэрч болно.

5. Дээрмийн гэмт хэрэг довтолгоон эхэлснээр төгсдөг учир хохирогчид заавал гэмтэл учирсан байхыг шаарддаггүй боловч довтолгооны явцад бүх шинжийн гэмтэл үүсч болно.

6. Дээрмийн явцад бусдыг санаатай алсан бол Эрүүгийн хуулийн 86-р зүйлийн 2 дахь хэсгийн "а" заалт дээрмийн гэмт хэргээ үйлдэхэд хялбар болгох буюу түүнийгээ нуун далдлах зорилгоор бусдыг санаатай алсан бол мөн зүйл, хэсгийн "м" заалт болон бусад тохирох хэсгээр давхар зүйлчлэн хариуцлага хүлээлгэнэ.

7. Бусдыг алах санаа агуулаагүй боловч довтолгооны үед хохирогчийн бие махбодид учирсан хүнд гэмтлийн улмаас тэрээр нас барвал хэргийг дээрмийн хэргээс гадна Эрүүгийн хуулийн 90-р зүйлийн 2 дахь хэсэгт зааснаар давхар зүйлчлэн хариуцлага хүлээлгэнэ.

8. Орон байр, агуулах саванд байгаа эд хөрөнгийг авах зорилгоор довтолж эхэлсэн бол түүнд нэвтрэн орж чадсан эсэхээс хамаарахгүйгээр уг үйлдлийг Эрүүгийн хуулийн 125-р зүйлийн 2 дахь хэсэгт зааснаар зүйлчилнэ.

9. "ЗЭВСЭГ" гэдэгт бүх төрлийн галт буюу хүйтэн зэвсгийг хамааруулна.

"ЗЭВСГИЙН ЧАНАРТАЙ ХЭРЭГЛЭСЭН БУСАД ЗҮЙЛ" гэдэгт гал, сүх шарил, алх, бороохой гэх мэт бусдын амь бие, эрүүл мэндэд гэмтэл учруулж болох бусад зүйлийг тус тус ойлгох бөгөөд "хэрэглэсэн" гэдэг нь зэвсэг буюу бусад зүйлээр довтолгоонд өртөгчийн амь бие, эрүүл мэндэд хохирол учруулах, тэдгээрээр сүрдүүлэхийн аль алиндыг хамааруулсан үйлдэл болно.

10. Зэвсэг болон бусад зүйлийг зэвсгийн чанартай хэрэглэснийг ойлгохдоо уг зүйлийн аюул учруулж болох шинжийг голчлон анхаарвал зохих бөгөөд зэвсэг болон зэвсгийн чанартай бусад зүйлийг хөдөрхөйлөхдөө Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1988 оны 13-р тогтоолыг баримтална.

11. Зэвсэг хэлбэртэй зүйл хэрэглэснийг хохирогч "зэвсэг" гэж андуурч ойлгосон боловч уул зүйл нь гэмтэл бодитойгоор учруулж

чадахгүй бол хэргийг зингийн чинэртэй зүйл хэрэглэсэн гэж зүйлчлэхгүй.

12. Бусдын эд хөрөнгийг их хэмжээтэй авах зорилгоор довтолсон бол тэр хэмжээний эд хөрөнгө байсан эсэх, авч чадсан эсэхээс хамаарахгүйгээр уул хэргийг бусдын эд хөрөнгийг их хэмжээтэй дээрэмдсэн гэж зүйлчилнэ.

Дөрөв. 126-р зүйлийн талаар

1. Эрүүгийн хуулийн 126-р зүйлд заасан "ЭД ХӨРӨНГИЙГ ЗАВШИЖ, ҮРЭГДҮҮЛЖ, ЭСХҮЛ АЛБАН ТУШААЛЫНХАА БАЙДЛЫГ УРВУУЛЖ АШИГЛАН ШАМШИГДУУЛАХ" хэрэг нь албан тушаал, албан ажлын үүргийн хувьд эд хөрөнгийг эзэмших, захиран зарцуулах, хуваарилах, борлуулах, тээвэрлэх, хадгалах зэрэг эрхтэй, уул эд хөрөнгийг итгэмжлэгдэн хариуцсан этгээд энэ байдлаа ашиглан шунахай зорилгоор уг эд хөрөнгийг үнэ төлбөргүй бүрмөсөн өөртөө авах буюу бусдад шилжүүлж өгөх үйлдэлээр илэрнэ.

2. Эд хөрөнгийг "ЗАВШИХ" гэмт хэрэг нь албан ажлын үүрэг, гэрээ болон бусад тусгай даалгавраар толорхой эд хөрөнгийг эрхлэн хариуцах эрхийг эзэлж байгаа этгээд энэ эрхээ ашиглан эзэмшилдээ байгаа хөрөнгөнөөс хууль бусаар, үнэ төлбөргүй өөрийн мэдэлд шилжүүлж ашиглахыг хэлнэ.

3. "ҮРЭГДҮҮЛЭХ" гэдэг нь гэмт этгээд өөрийн эрхлэн хариуцаж байгаа эд хөрөнгийг олгогдсон эрх хэмжээгээ ашиглан шунахай зорилгоор, хууль бусаар бусдад бэлэглэх, худалдах, хэрэглүүлэх, гурав дахь этгээдэд шунахай зорилгоор шилжүүлэх зэргээр үрэн таран хийж байгаа санаатай үйлдлийг хэлнэ.

4. "АЛБАН ТУШААЛЫНХАА БАЙДЛЫГ УРВУУЛЖ АШИГЛАН ШАМШИГДУУЛАХ" нь гэм буруутай этгээд эд хөрөнгийг эзэмших, захиран зарцуулах, хуваарилах, борлуулах, тээвэрлэх, хадгалах зэрэг албан тушаал, албан ажлын хувьд өөрт олгогдсон эрх хэмжээгээ ашиглан бусдын эд хөрөнгийг хууль бусаар, үнэ төлбөргүйгээр өөртөө авах, бусдад шилжүүлэх үйлдэлээр илэрнэ.

5. Албан тушаалынхаа байдлыг урвуулж, шунахай зорилгоор бусдын эд хөрөнгийг авсан нь Эрүүгийн хуулийн 192-р зүйлд заасан гэмт хэргээс зөвхөн бусдын эд хөрөнгийг өөрийн буюу бусдын өмчлөлд шилжүүлж ашигласнаар ялгагдана.

6. Эд хөрөнгө ашиглан шамшигдуулах зорилгоор төлөвлөгөөний биелэлт, улсын тайлан мэдээг зориуд худал мэдээлсэн, хуурымч бичиг баримт үйлдсэн албан тушаалтанд Эрүүгийн хуулийн зохих зүйл, хэсгээр давхар хариуцлага хүлээлгэнэ.

Тав. 127-р зүйлийн талаар

1. Эрүүгийн хуулийн 127-р зүйлд заасан "ЭД ХӨРӨНГИЙГ ЗАЛИЛАН МЭХЭЛЖ, АШИГЛАН ШАМШИГДУУЛАХ" нь эд хөрөнгө, мөнгө, үнэт зүйлийг эзэмшиж, эрхлэн хариуцаж, харж хамгаалж

байгаа этгээдийг хуурч мэхлэх буюу түүний итгэлийг эвдэх замаар шунахай зорилгоор авах үйлдэл байна.

2. "ХУУРЧ МЭХЛЭХ" гэдэг нь гэм буруутай этгээдэд хөрөнгө хариуцагч буюу эзэмшигчийг үгээр буюу үйлдэлээр үнэн байдлыг гүйвүүлж буюу нуун дарагдуулж, төөрөлдүүлснээр уулд хөрөнгийг авах эрхтэй гэж хууртагасан этгээдэд хөрөнгийг сайн дураараа шилжүүлэн өгсөн байдлаар илэрнэ.

3. Хуурч мэхлэх нь ажил гүйцэтгэсэн тухай хуурамч баримтаар цалин хөлс авах, хулгайлсан буюу бусад аргаар олж авсан палаан, тасалбар, номер, тээшний зүүлт, тусгай албаны хувцас, тэмдэг, цол хэрэглэж эд юм олж авах, музейд хуурамч бүтээл худалдах, хууль бусаар тэтгэвэр тусламж авах зэргээр олон аргаар үйлдэгдэнэ. Хуурч мэхлэх ажиллагаа нь бичгээр болон амаар явагдаж болох бөгөөд мэдээлж байгаа үйл явдал, баримт нөхцөл, байдал нь хугацааны хувьд өнгөрсөн, одоо, ирээдүй цагийн алинд ч хамаарагдаж болно.

4. "ИТГЭЛИЙГ ЭВДЭХ" гэдэг нь гэм буруутай этгээд бусдын эд хөрөнгийг авахын тулд талуудын итгэлд үндэслэн тодорхой гэрээний харилцааг ашиглах буюу эд хөрөнгийг хариуцагч, эзэмшигч зохих баримт бичиг бүрдүүдэлгүй буюу тогтсон журмыг мөрдөлгүйгээр шилжүүлснийг ашиглан, түүнийг өөрийн өмчлөлд шилжүүлэх үйлдэлээр илэрнэ.

5. Итгэл эвдэх нь гол төлөв хоёр талын итгэлд үндэслэгдэн эд хөрөнгө хөлслөх, эзэл өгөх, авах, худалдах, худалдан авах, ажил гүйцэтгэх гэх мэт иргэний эрх зүйн гэрээг ашиглаж төр, аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдийн эд хөрөнгийг завших хэлбэрээр илэрнэ.

Зургаа. 129-р зүйлийн талаар

1. Эрүүгийн хуулийн 129-р зүйлд заасан "ХУУРЧ МЭХЛЭХ БУЮУ ИТГЭЛ ЭВДЭХ ЗАМААР БУСДАД ЭД ХӨРӨНГИЙН ХОХИРОЛ УЧРУУЛАХ" гэдэг нь төр, аж ахуйн нэгж, улс байгууллага, иргэдэд орлол зохих хөрөнгө, орлогыг шунахай зорилгоор шилжүүлж өгөөгүй үйлдэл байна. Энэ нь төлбөл зохих татвар, хураамж /эрчим хүч, үйлчилгээний хөлс/ зэргийг төлсөн тухай баримтыг хуурамчаар үйлдэх буюу бусад аргаар төлөхгүй байх гэх мэт үйлдэлээр илэрнэ.

2. Эрүүгийн хуулийн 127-р зүйлд заасан гэмт хэрэг нь гэм буруутай этгээд бусдын бэлэн эд хөрөнгийг хариуцагч, эзэмшигчээс авдаг бол энэ гэмт хэрэг нь бэлэн бус, төлөх ёстой зүйлийг хуурч мэхлэх буюу итгэл эвдэх замаар төлөлгүй эд хөрөнгийн ашиг олгооор илгагдана.

Долоо. 130-р зүйлийн талаар

1. Эрүүгийн хуулийн 130-р зүйлд "ЭД ХӨРӨНГИЙГ АВАХААР ДАЛАЙЛГАН СҮРДҮҮЛЭХ" гэдэг нь өмчлөгч, эд хөрөнгийг итгэмжлэгдэн хариуцаж буюу хамгаалж байгаа этгээдэд болон түүний ойр дотны хүмүүст хүч хэрэглэнэ, тэдний нэр төрийг гутаасан мэдээ баримтыг гараана, хувийн эд хөрөнгийг нь устгана гэх мэтээр

сүрдүүлэн эд хөрөнгийг буюу эд хөрөнгийн Эрхийг хууль бусаар шилжүүлж өгөхийг шаардах үйлдлээр илэрнэ.

2. Энэ хэргийн үед хийсэн заналхийлэл нь булаах, дээрэмдэх гэмт хэргийн үед хийсэн заналхийлэлээс нэн даруй бус, хэсэг хугацааны дарма, өөрөөр хэлбэл шаардлага биелүүдэхгүй бол хожим хэрэгжих шинжтэй байдлаарма яагаадана.

3. Энэ хэрэг нь заналхийлэл хийсэн л бол эд хөрөнгийг авсан эсэхээс хамаарахгүйгээр төгс үйлдэгдсэнэд тооцогдоно.

Найм. 131-р зүйлийн талаар

1. Эрүүгийн хуулийн 131-р зүйлд заасан "ЭД ХӨРӨНГИЙГ БАГА ХЭМЖЭЭТЭЙ АШИГЛАН ШАМШИГДУУЛАХ" хэрэг нь худгайлах, завших, үргэдүүлэх, албан тушаалынхаа байдлыг урвуулж ашиглан шамшигдуулах, залилан мэхлэх аргаар үйлдэгдэж болно. Харин бусдын эд хөрөнгийг дээрэмдэх, булаах, далайлаган сүрдүүлэх аргаар ашиглан шамшигдуулсан бол уг хэргийг ашигласан эд хөрөнгийн хэмжээнээс хамаарахгүйгээр Эрүүгийн хуулийн тохирох зүйл, хэсгээр зүйлчилнэ.

2. Бусдын эд хөрөнгийг дээрэмдэх, булаах, далайлаган сүрдүүлэхээс бусад аргаар бага хэмжээтэй ашиглан шамшигдуулах хэрэг нь "НИЙТЭД УЧИРСАН ГАМШИГТ БАЙДЛЫГ ДАЛИМДУУЛЖ" буюу "МАШИН МЕХАНИЗМ АШИГЛАЖ", эсхүл орон байр, агуулах саванд хууль бусаар нэвтэрч үйлдсэнгээ үз хамааран 131-р зүйлээр зүйлчлэгдэнэ.

3. Олон удаа, бага хэмжээгээр, нэг буюу хэд хэдэн эх үүсвэрээс ашиглан шамшигдуулсан үйлдэл нь үргэлжилсэн гэмт хэргийн шинжтэй бол хохирлыг нэмсэн дүнгээр хэргийг зүйлчилнэ.

Ес. 132-139-р зүйлийн талаар

1. Эрүүгийн хуулийн 132-р зүйлд заасан "ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЭЛ, МАШИН БУЮУ МЕХАНИЗМЫГ ШУНАХАЙ ЗОРИЛГООР ДУР МЭДЭН АШИГЛАХ" нь тэдгээрийг өмчлөгч эзэмшигчийн зөвшөөрөлгүйгээр, дур мэдэн, үнэ төлбөргүйгээр, ашиг олох зорилгоор хэрэглэх үйлдлээр илэрнэ.

Энэ үйлдлийн улмаас учирсан хохирлод тээврийн хэрэгсэл, машин механизмыг хэрэглэхэд зарцуулсан шатахуун хэрэглэхэд түүнийг засварлахад зарцуулсан хөрөнгө, учирсан энэрэл гэмтэл зэрэг орох бөгөөд учирсан хохирол нь их хэмжээтэй бол урьд захиргааны арга хэмжээ авчгасан эсэхийг харгалзахгүйгээр энэ зүйлийн 2 дахь хэсгээр хариуцаага хүлээлгэнэ.

2. Эрүүгийн хуулийн 133-р зүйлд заасан "ЭРЧИМ ХҮЧ АШИГЛАХ ЖУРАМ ЗӨРЧИХ" гэдэгт цахилгаан болон дулааны эрчим хүчнийг үнэ төлбөргүй ашиглах гэсэн шунахай зорилгоор эрх бүхий байгууллагатай зохих гэрээ хийхгүйгээр буюу гэрээний нөхцөлийг зөрчин, хэмжих багаж тавихгүйгээр шууд залган ашигласан буюу гэрээ хийсэн ч төлбөрийг багасгах зорилгоор хэмжих багажийн ажиллагааг зогсоох, саатуулах зэргэ хэлбэрээр ашигласан шууд санаатай үйлдлийг ойлгоно.

3. Эрүүгийн хуулийн 134-р зүйлд заасан "ЭД ХӨРӨНГИЙГ САНААТАЙ УСТГАХ, ГЭМТЭЭХ" хэрэг нь танхай, ос хонзон, хэргийн үл мөрийг ариглах зэрэг буюу ямар ч сэдэлттэй байж болно.

4. Эд хөрөнгийг "УСТГАХ" гэдэг түүнийг зориулалтаар ашиглах боломжгүй болгох, "ГЭМТЭЭХ" гэдэг нь эд хөрөнгийг сэргээн засварлахгүйгээр ашиглах боломжгүй болгохыг ойлгоно.

5. Энэ зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан "ӨӨР ХҮНД ХОР УРШИГ" гэдэгт хүний бие махбодид хүнд гэмтэл учруулах, хэд хэдэн хүний бие махбодид хүндэтгэр буюу хөнгөн гэмтэл учруулах, аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагааг удаан хугацаагаар саатуулах, зогсоох, олон хүмүүсийг орон байргүй болгох хэргийг хамааруулан ойлгоно.

6. Бусдын эд хөрөнгийг санаатай устгах, гэмтээх хэргийг ашиглан шамшигдуулах хэргийн үл мөрийг ариглах, үйлдэхэд дохом болгох, гэмтсэн хөрөнгийн заримыг авах, бусдын амь бие, эрүүл мэндэд хохирол учруулах зэрэг зорилгоор үйлдвэл нийлмэл гэмт хэрэг гэж үзнэ.

7. "НИЙТЭД АЮУЛТАЙ БУСАД АРГА" гэдэгт тэсэрч дэлбэрэх, түргэн шатамхай, идэмхий, хүчтэй үйрчлэх хорт бодис, галт хэрэгсэл хэрэглэх, усанд авахуулах зэрэг аргыг хамааруулан ойлговол зохино.

8. Эрүүгийн хуулийн 135-р зүйлийн "ЭД ХӨРӨНГИЙГ БОЛГООМЖ-ГҮЙ УСТГАХ, ГЭМТЭЭХ" нь уг хэргийн улмаас хүний амь хохирсон, эсхүл өөр хүнд хор уршиг учирсан нөхцөлд гэмт хэргийн бүрэлдэхүүнтэй байна.

9. Энэ хэргийн улмаас үүсэх "ӨӨР ХҮНД ХОР УРШИГ" гэдгийг Эрүүгийн хуулийн 134-р зүйлийн энэ ойлголтыг тайлбарласантай адилдаар авч үзвэл зохино.

10. Албан тушаалтан албаны үүргээ биелүүлээгүй буюу зохих ёсоор биелүүлээгүйгээс энэ зүйлд заасан хүнд хор уршиг учирсан бол Эрүүгийн хуулийн 194-р зүйлийн 2 дахь хэсгээр хэргийг зүйлчлэнэ.

11. Эрүүгийн хуулийн 136-р зүйлд заасан "МАШИН МЕХАНИЗМЫГ ХАЙР ГАМГҮЙ АШИГЛАХ, ХАДГАЛАХ" хэрэг нь энэ зүйлд нэрлэсэн машин техникийг гэмт этгээд өөрийн хайхрамжгүй, хариуцлагагүй ажиллагааны улмаас зориулалтаар нь ашиглах боломжгүй байдалд хүргэснээр бүрэлд төгссөнө.

12. Энэ хэргийн "ТОНОХ" гэсэн хэлбэр нь идэвхтэй үйлдлээр идэрх бөгөөд тонох үйлдлийг хувийн шунахай зорилгоор үйлдвэл өмч ашиглан шамшигдуулах хэрэг гэж үзэж, тохирох зүйл, хэсгээр зүйлчлэн хариуцлага хүлээлгэнэ.

13. Хөдөлгөөний аюулгүй байдлын болон тээврийн хэрэгслийн ашиглалтын журам зөрчсөнөөс энэж гэмтээсэн, хэрэгцээгүй болгосон буюу эд материалын болон хүний амь бие, эрүүл мэндэд хохирол учруулсан бол Эрүүгийн хуулийн 260-р зүйлээр хариуцлага хүлээлгэх бөгөөд 136-р зүйлээр хэргийг давхар зүйлчлэх шаардлагагүй.

14. Эрүүгийн хуулийн 137-р зүйлд заасан "ЭД ХӨРӨНГИЙГ ХАМГААЛАХ ЯВДАЛД ХАРИУЦЛАГААГҮЙ ХАНДАХ" хэргийн субъект нь бусдын эд хөрөнгийг албан ажлын буюу гэрээний дагуу захиран зарцуулах эрхгүйгээр, зөвхөн бүрэн бүтэн байлган хамгаалах үүрэг бүхий хүмүүс байна.

15. Энэ зүйлд заасан хэрэг нь хөрөнгийг бүрэн бүтэн байлгаж, хамгаалах үүрэг бүхий этгээд өөрийн үүргээ биелүүлээгүй буюу зохих ёсоор биелүүлээгүйгээс уг эд хөрөнгө алагдах, эвэрэх, бусдад ашиглагдах тэрэг үйлдэлээр илэрнэ.

16. Энэ хэрэгт хариуцлага хүлээлгэхтэй гэм буруутай этгээд өөртөө оногдсон ямар үүргийг биелүүлээгүй буюу зохих ёсоор биелүүлээгүй болох, уг этгээд энэ үүргээ хэрэгжүүлэх бодит боломжтой байсан эсэх, хариуцлагагүй ажиллагаа, үүссэн хохирлын хоорондын шалтгаант холбоог шөрнийвчлэн тогтоох шаардлагатай.

17. Эрүүгийн хуулийн 138-р зүйлд заасан "ГЭЭГДЭЛ БҮЮУ САНАМСАРГУЙ ОЛДСОН ЭД ХӨРӨНГИЙГ ЗАВШИХ" хэрэг нь өмчлөгч, эзэмшигч, хариуцагчийн эзэмшил, хяналтаас гарсан үнэт зүйл, эд хөрөнгө, адууд малыг өөрийн өмчлөлд авах буюу захиран зарцуулсан үйлдэлээр илэрнэ.

18. Эд хөрөнгө хариуцагчийн хариуцлагагүй ажиллагаанаас илүү олгогдсон төгрөг, эд хөрөнгийг шунахай зорилгоор завшсан бол энэ дүнтээр хариуцлага хүлээлгэнэ.

19. Энэ хэрэг нь гэм буруутай этгээд эд хөрөнгийг урьдаас төлөвлөж, тооцоолон идэвхтэй үйлдэлээр олж аваагүй, эд хөрөнгийг завших санаа зорилго нь түүнийг олж авсны дараа үүсдэг тэргээрээ ашиглан шамшигдуулах бусад хэргээс ялгагдана.

20. Эрүүгийн хуулийн 139-р зүйлд заасан Гадаад улс, түүний байгууллага, иргэд, олон улсын байгууллагын өмчийн эсрэг гэмт хэргийг үйлдлийн арга, хохирлын хэмжээ тэргийг харгалзан Эрүүгийн хуулийн 3-р бүлгийн аль тохирох зүйл хэргээр дүйлчилнэ. Энэ тохиолдолд гэмт, этгээдэд шүүх Эрүүгийн хариуцлага оногдуулж, таслан шийдвэрлэх тогтоол гаргахдаа Эрүүгийн хуулийн зохих зүйл, хэсгийн тэргүүцээгээр 139-р зүйлийг давхар нэрлэн зааж байх нь зүйтэй.

21. Монгол улс гадаад улсын хамтарсан аж ахуйн нэгж, байгууллагын эд хөрөнгийг ашиглан шамшигдуулбал энэ бүлгийн тохирох зүйл хэргээр хариуцлага хүлээлгэх боловч Эрүүгийн хуулийн 139-р зүйлээр давхар зүйлчлэхгүй.

Хоёр. Эрүүгийн хуулийн 3-р бүлэгт заасан өмчийн эсрэг гэмт хэргийн зарим хүндирүүлэх ноцол байдлыг дор дурьдсанаар гайтабарласугай.

1. "ДАВТАН" гэдэг нь уг гэмт хэргийг үүлдэх санаа бодол нь тус тусдаа үүссэн, гэр санаа бодол нь тус тусдаа төгссөн, тус тусдаа бие заасан бүрэлдэхүүнтэй хоёр буюу түүнээс дээш удаагийн үйлдэл

бөгөөд түрүүчийн үйлдэлдээ ял шийтгүүлсэн шийтгүүлээгүйн аль аль нь хамаарна.

2. Урьд хэрэг үйлдсэн этгээд сүүлчийн хэрэг үйлдэх үед Эрүүгийн хуулийн 44-р зүйлд заасан хугацаа өнгөрсөн буюу мөн хуулийн 54-р зүйлд зааснаар ял шийтгэлгүйгд тооцогдсон бол давтан гэж үзэхгүй.

3. "ҮРГЭЛЖИЛСЭН" гэдэг нь гэмт этгээд эхлэл, төгсгөл нэгтэй, нэг санаа бодлын хүрээнд хэд хэдэн үйлдлээр, гол төлөн нэг эх сурвалжаас, эд хөрөнгийг хууль бусаар, үнэ төлбөргүй авч ашиглан шамшигдуулсныг тооцно.

4. "УРЬДЧИЛАН ТОХИРОЛЦСОН БҮЛЭГ ЭТГЭЭД" гэдэг нь хэрг үйлдэхээр урьдчилан яригдаж үйл ажиллагаагаа зохицуулсан хоёр буюу түүнээс дээш этгээдийг ойлгоно.

5. "ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТАЙ БҮЛЭГ ЭТГЭЭДИЙН" ойлголтыг Дээд шүүхийн 1993 оны 44-р тогтоолд зааснаар ойлгоно.

Гурав. Өмчийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас учирсан эд хөрөнгийн хохирлын хэсгийг тогтоох талаар дор дурьдсан тайлбарыг өгсүгэй.

1. Эрүүгийн хуулийн 3-р бүлэгт заасан гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын хэмжээг гэмт хэрэг үйлдэх үеийн зах зээлийн ханшаар тогтоож байвал зохино.

2. Үйлдвэрийн түүхий эд, материал, машин тоног тохөөрөмж, сэлбэг хэрэгсэл, бусад эд хөрөнгийн үнийг тогтоохдоо гэдгээрийг идэвхэн, үргэдүүлсэн тохиолдолд хүлээлгэхэд материалын хариуцлагын буюу төлбөрийн үнийг, хэрэв үнийг нь хууль, тогтоомжид зааснаар нугалж төлүүлдэг бол хэргийн зүйлчлэлийг тогтоохдоо нугалаагүй үнийг, хохирлыг арилгуулахдаа нугалсан үнийн дүнг баримтална.

3. Эд хөрөнгөнд жижиглэн худалдаалах үнэ тогтоогдоогүй бол зах зээлийн дундаж үнээр хохирлыг хэмжээг тогтооно.

4. Эрүүгийн хуульд заасан гэмт хэргийн улмаас бусдад учирсан хохирлын хэмжээний мөнгөн нлэрхийллийг дараахь байдлаар тогтоосугай:

"Бага хэмжээ" 3000 төг - 50000 төг

"Үлэмж хэмжээ" 550000 төг - 1500000 төг

"Их хэмжээ" 1500000-аас дээш

"Онц их хэмжээ" -3000000-аас дээш төгрөг байхлар шүүхийн практикт ойлгож хэрэгжүүлэх нь зүйтэй.

5. Өмчийн эсрэг гэмт хэргийн хохирлын хэмжээг гэмт этгээдийн хэд хэдэн удаагийн үйлдлээр, хэд хэдэн хохирогчид учруулсан хохирлын нийлбэрээр тогтоож болно.

6. Гэмт хэргийн улмаас бусдад учирсан хохирлын хэмжээг хүн амын амьжиргааны баталгаажих дээд түвшингийн өсөлт бууралтын харьцаагаар өөрчилж байхлар тогтоосугай.

7. Эрүүгийн хуулийн 136-р зүйлд заасан гэмт хэргээс учирсан материалын хохирлын хэмжээг төлөрхийгсэхдөө эг техникийг засварлах, сэргээн босгоход ариуулсан зардал хэрэв үүнийг

солиход хүрсэн бол элэгдэл хорөгдлыг хассан балансын үнэ, тоносон бол тоногдсон зүйлийн зах зээлийн ханшийг баримтална.

Тав. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан Улсын Дээд шүүхийн Бүгд хурлын "Социалист өмчийн эсрэг гэмт хэргийг таслан шийдвэрлэхэд анхаарах зарим асуудал, шашинд баримтлах чиглэлийн тухай", 1988 оны 4-р сарын 30-ны өдрийн 8, "Иргэдийн амины өмчийн эсрэг гэмт хэргийг таслан шийдвэрлэх тухай", 1988 оны 6-р сарын 30-ны өдрийн 14, "Эрүүгийн хуулийн 3-р бүлгийн зарим заалтыг практикт хэрэглэх тухай", 1991 оны 4-р сарын 19-ний өдрийн 13, "Бүгд хурлын 1991 оны 13-р тогтоолд өөрчлөлт оруулах тухай" 1993 оны 3-р сарын 11-ний өдрийн 26, "Дээд шүүхийн Бүгд хурлын зарим тогтоолд өөрчлөлт оруулах тухай" 1994 оны 9-р сарын 12-ны 125, "Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 13-р тогтоолын 8-р зүйлийг өөрчлөн найруулах тухай" 1995 оны 3-р сарын 9-ний өдрийн 67-р тогтоолуудыг тус тус хүчингүй болсонд тооцогай.

Ерөнхий шүүгч

Д.Дэмбэрэлцэрэн

Шүүгч

Д. Батсайхан

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 13-ны өдөр

Дугаар 379

Улаанбаатар
хот

Төв банк /Монголбанк/-ны тухай хууль, Банкны тухай хуулийн зарим зүйл, хэсэг, заалтыг тайлбарлах тухай.

Монгол Улсын Төв Банк /Монголбанк/-ны тухай хууль, Банкны тухай хуулийн зарим зүйл, хэсэг, заалтыг нэг мөр ойлгож, зөв хэрэглэх явдлыг хангах зорилгоор Монгол Улсын Дээд Шүүхээс **ТОГТООХ** нь.

Нэг. Монгол Улсын төв банк /Монголбанк/-ны тухай хуулийн зарим зүйл, хэсэг, заалтыг дор дурьдсанаар тайлбарласугай.

1. Төв банк /Монголбанк/-ны тухай хууль /цаашид хууль гэх/-ийн 12-р зүйлийн 1 дэх хэсгийн "... Монголбанкнаас тогтоосон банкны бусад пассив..." гэдэгт Монголбанкнаас тогтоосон журмаар тодорхойлсон банкны тэнцлийн "бусад пассив" гэсэн бүлэгт багтаж буй дансуудыг хамааруулан ойлгоно.

2. Хуулийн 17-р зүйлийн 2 дахь хэсгийн "... Төрийн мөнгөний бодлогын зорилт, зах зээлийн тухайн үеийн нөхцөл байдалд нийцэж байвал" гэдэгт Төв банк /Монголбанк/, Засгийн газрын өрийн бичгийг худалдан авах, худалдах нь УИХ-аас тодорхойлсон төрийн

мөнгөний бодлогын зорилтыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд тус дөхөм үзүүлж өрийн бичгийн нөхцөл болон түүний хүү нь тухайн үеийн зах зээлийн байдалд зохицож, улмаар үнэт цаасны зах зээлд борлогдох боломжтой байхыг ойлгоно.

3. Хуулийн 20-р зүйлийн 1 дэх хэсгийн "... Монголбанкны дахь тухайн банкны харилцах дансаар дамжуулан гүйцэтгэнэ" гэдгийг Монголбанкнаас баталсан нэгдсэн бодох бүртгэлийн журамд тодорхойлсноор ойлгох бөгөөд "Монголбанкны дахь харилцах данс" нь банк хоорондын төлбөр тооцоог гүйцэтгэхэд ашиглах, Банкны тухай хуулийн 12-р зүйлд заасан заавал байлгах ноошийн тодорхой хэсгийг төвлөрүүлэх зориулалттай данс гэж ойлговол зохино. Монголбанкны дахь харилцах данс аливаа харилцагч /хуулийн этгээд, иргэн/-тай харилцах данс биш учир тэдгээрийн хариуцах өр төлбөрийн тооцоог гүйцэтгэхгүй, харин тухайн банк өөрөө төлбөр хариуцагч байх тохиолдолд уул данснаас зөвхөн шүүхний шийдвэрээр төлбөр гаргуулж болно.

4. Хуулийн 23-р зүйлийн 2 дахь хэсгийн 3 дахь заалтын "Өөрийн ажилтанд хууль тогтоомжийн дагуу санхүүгийн тусламж үзүүлэх, зардалыг гаргах" гэдэгт Төв банк /Монголбанк/-ны тухай хуулийн 37-р зүйлийн 2 дахь хэсгийн дагуу урьачилан байгуулсан сангаас Монголбанкны ажилтнуудын эрхэлж буй ажлын онцлогоос хамаарч тэднийг эдийн засаг, санхүүгийн хувьд бусдаас хараат бус байлгах нөхцөлийг бүрдүүлэх, нийгмийн баталгааг нь хангах зорилгоор урьачилан байгуулсан, дүрэм нь батлагдсан сангаас уул дүрэмд заасан зориулалт, журмын дагуу тусламж үзүүлэх, зардал гаргахыг ойлгоно.

5. Хуулийн 31-р зүйлийн 2 дахь хэсгийн "... Засгийн газраас хараат бус байна" гэдгийг Монголбанк нь төрийн мөнгөний бодлогыг хэрэгжүүлэх зорилгоор төрөөс үүсгэн байгуулсан хуулийн этгээдийн хувьд үйл ажиллагаагаа Монгол Улсын хууль тогтоомжийн хүрээнд бие даан явуулж, төрийн мөнгөний бодлого, холбогдох хууль тогтоомжийн биелэлт, мөнгө зээлийн байдал, тайлангаа УИХ-д танилцуулдаг, Засгийн газрын үндсэн ба дэд бүтцэд хамаарахгүйгээр түүнтэй зөвхөн хуульд заасан асуудлаар харилцдаг байхыг ойлгоно.

6. Хуулийн 32-р зүйлийн 2 дахь хэсгийн "... Монголбанк хяналтын чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ хуулийн дагуу үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа банкны дотоод хэрэгт хөндлөнгөөс оролцохгүй" гэсэн заалт нь Төв банк /Монголбанк/-ны тухай хуулийн банкны хяналт тавих Монголбанкны бүрэн эрх гэсэн 24-р зүйлд, Монголбанкны хяналт шалгагчийн бүрэн эрх гэсэн 25-р зүйлд, Банкны тухай хуулийн "Хууль тогтоомж зөрчсөн банкны талаар авах албадагын арга хэмжээ" гэсэн 31-р зүйлийн заалтын дагуу Монголбанкнаас авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээнд хамаарахгүй.

Хоёр. Банкны тухай хуулийн зарим зүйл, хэсэг, заалтыг дор дурьдсанаар тайлбарласугай:

1. Банкны тухай хуулийн 7-р зүйлийн 4 дэх хэсгийн 1 дэх заалтын "дангаараа буюу бусадтай хамтран санхүүгийн зах зээл дээр ноёрхох, өөр хоорондоо, эсхүл гуравдагч этгээдэд шударга бусар давуу байдал бий болгоход чиглэсэн үйл ажиллагаа явуулах, ийм үйл ажиллагаанд оролцох" гэдэг нь банк дангаараа буюу бусадтай хамтран санхүүгийн зах зээл дээр ноёрхох, өөр хоорондоо давуу байдал бий болгох үйл ажиллагаанаас гадна, Мөнгөн хадгаламж, төлбөр тооцоо, банкны тээлийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 22-р зүйлийн 4 дэх заалтын дагуу банкууд хамтран тодорхой төслийг санхүүжүүлсний үр дүнд төсөл хэрэгжүүлэгч гуравдагч этгээдэд шударга бус, давуу байдал бий болгох тохиолдол нэгэн адил хамъярна.

2. Банкны тухай хуулийн 7-р зүйлийн 4 дэх хэсгийн 3 дахь заалтын "өөрийн үйл ажиллагааны тазар буруу ташаа зар сурталчилгаа хийх, мэдээлэл өгөх" гэдгийг хууль тогтоомж, Монголбанкиас тогтоосон журмын дагуу гаргавал зохих тайлан, гэнцэл болон бусад мэдээ, түүнчлэн мөн хуулийн 6-р зүйлд заасан үйл ажиллагаа, түүний дотор хадгаламж, тээлийн хүү, тээлийн чанартай холбогдсон асуудлаар буруу ташаа сурталчилгаа, мэдээллийг холбогдох байгууллагад өгөх, олон нийтэд тараахыг хамруулан ойлгоно.

3. Банкны хуулийн 10-р зүйлийн 3 дахь заалтын "Төлбөр тооцооны үйлчилгээний хөлсийг банк өөрөө тогтооно" гэдэгт тухайн банкнаас явуулж байгаа нийтэд мэдээлэх, ажил, үйлчилгээний үнэ тарифыг тухайн банкны удирдах төв байгууллагаас албан ёсоор батлан гаргахыг ойлгоно.

4. Банкны хуулийн 11-р зүйлийн "... төлбөрийн баталгаа гаргаж болно" гэдгийг тухайн банк өөрийн хариуцагчаас бусад этгээдэд банкны өөрийн хөрөнгөөр батлан даалт гаргахыг ойлгоно. Энэ батлан даалт нь Монгол Улсын Иргэний хуулийн 184-р зүйл, Мөнгөн хадгаламж, төлбөр тооцоо, банкны тээлийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн 28-р зүйлийн шаардлагыг хангасан, Банкны тухай хуулийн 16-р зүйлд заасан хэмжээ, хязгаарт багтсан байвал зохно.

5. Банкны тухай хуулийн 24-р зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх заалтын "банк дампуурсан тухай эрх бүхий байгууллага зарласан" гэдгийг банкныг дампууруулах тухай шийдвэрийг шүүх болон хуульч заасан эрх бүхий бусад байгууллага гаргаж зарлахыг ойлгох бөгөөд үүнийг мөн хуулийн 31-р зүйлд заасан албадлагын арга хэмжээтэй адилтгаж болохгүй. Энэ тохиолдолд Монголбанк банк байгуулах зөвшөөрлийг хүчингүй болгож нийтэд зарлана.

6. Банкны тухай хуулийн 27-р зүйлийн 9 дэх хэсгийн "Банкны гишүүн дүрмийн санд оруулсан хөрөнгөө Монголбанкны зөвшөөрлөөр бусдад худалдахаас өөрөөр буцаан авахыг хориглоно" гэдгийг "банкны гишүүн" гэдэгт Банкны дүрмийн санд хувь оруулсан иргэн, хуулийн этгээдийг, "Монголбанкны зөвшөөрлөөр бусдад худалдахаас өөрөөр буцаан авахыг хориглоно" гэдгийг банкны гишүүн дүрмийн

санд оруулсан хөрөнгөө бусдад худалдах тухайгаа Монголбанкнд мэдэгдэж түүнээс албан ёсны зөвшөөрөл авсны дараа худалдах, худалдан авах гэрээ байгуулан худалдахыг тус тус ойлгоно. Энэ тохиолдолд худалдан авсан этгээд, худалдагчаас банкны дүрмийн санд оруулсан хувь хөрөнгийн зах зээлийн үнэтэй тэнцүү хэмжээний төлбөрийг худалдагчид төлж, хөрөнгийг нь худалдан авсан гишүүний оронд тухайн банкны гишүүн болсонд тооцогдоно.

7. Банкны тухай хуулийн 27-р зүйлийн 10 дахь хэсгийн "Банкны гишүүн дүрмийн санд оруулсан өөрийн хөрөнгийнхөө хэмжээгээр санхүүгийн хариуцлага хүлээнэ" гэдгийг тухайн банк дампуурах, татан буугдах зэрэг тохиолдолд бий болсон алагдахыг дүрмийн санд иргэд, аж ахун нэгж, байгууллагаас хувь нийлүүлсэн хөрөнгөөр хаахыг хэлнэ. Харин нэхэмжлэлийн шаардлагыг бүрэн хангасны дараа үлдсэн эд хөрөнгийг Иргэний хуулийн 31-р зүйлийн 8 дахь хэсэгт заасны дагуу гишүүдэд шилжүүлнэ.

8. Банкны тухай хуулийн 29-р зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан "Банкны зээл төлөгдөхөд учирч болзошгүй алагдахад хамгаалах санд төвлөрүүлсэн хөрөнгийг татвар ногдох орлогоос хасч тооцно" гэдгийг Монголбанк, Сангийн яамны хамтран тогтоосон журмын дагуу зөвхөн тухайн банкны орлогоос Монгол улсын аж ахуйн нэгж, байгууллагын орлогын албан татварын хуулийн 5-р зүйлийн дагуу тооцсон орлогоос зээл төлөгдөхөд учирч болзошгүй алагдахад хамгаалах санд төвлөрүүлсэн зардлыг хасч, үлдэх орлогод татвар ногдуулна гэж ойлгоно.

9. Банкны тухай хуулийн 35-р зүйлийн 1 дэх хэсэг, 39-р зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан "Онцгой дэглэм тогтоосон банкиг удирдах бүрэн эрхт төлөөлөгч, банкны эрх хүлээн авагчаар Монголбанк өөрийн ажилтныг, эсхүл бусад этгээдийг томилж болно" гэсний "бусад этгээд" гэдэгт Монголбанкны ажилтан бус эдийн засаг, санхүү, банк, хуулийн мэрэгжилтэй, дадлага туршлагатай бусад этгээдийг ойлгоно.

10. Банкны тухай хуулийн 35-р зүйлийн 2 дахь хэсгийн "Бүрэн эрхт төлөөлөгчийн цалин хөлсийг Монголбанк тогтооно", 39-р зүйлийн 3 дахь хэсгийн "банкны эрх хүлээн авагчийн цалин хөлсийг Монголбанк тогтооно" гэдгийг Монголбанк бүрэн эрхт төлөөлөгч, банкны эрх хүлээн авагчаар томилогдсон этгээдтэй харилцан тохиролцож онцгой дэглэм, татан буугдах үйл ажиллагаа дуусах хүртлэх хугацаагаар хөдөлмөрийн гэрээ байгуулж, уул гэрээнд бүрэн эрхт төлөөлөгч, банкны эрх хүлээн авагчийн сар бүрийн цалин хөлсний хэмжээг тогтоож олгохыг ойлгоно.

11. Банкны тухай хуулийн 35-р зүйлийн 5 дахь шалтган "... Банкны үйл ажиллагааны ердийн эрсдэлд хамруулж болох хохирол ..." гэдэгт банкны эрх хүлээн авагчийн гэм буруутай үйл ажиллагаатай холбоогүйгээр гарсан алагдахад, давагдашгүй хүчин зүйлийн улмаас учирсан хохирол, төрөөс авч хэрэгжүүлж байгаа эдийн засаг

санхүүгийн арга хэмжээг тухайн банкинд хэрэгжүүлэх болон бүрэн эрхт төлөөлөгч үйл ажиллагаагаа явуулахтай холбогдон гарсан төлөвлөгдөөгүй нэмэгдэл зардлууд хамаарна.

12. Банкны тухай хуулийн 41-р зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх заалтын "банкны дүрмийн сангийн 25-аас доошгүй хувийг эзэмшсэн гишүүн", 2 дахь заалтын "банкны нийт хадгаламжийн 25-аас доошгүй хувийг эзэмшигч", 3 дахь заалтын "банкны төлөх бусад төлбөрийн 25-аас доошгүй хувийг эзэмшигч" гэдгийг тэдгээрийг эзэмшигч нэг субъектэд хамруудан ойлгоно.

13. Банкны тухай хуулийн 44-р зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх заалтын "худалдаж борлуулах актив хөрөнгийн жагсаалт ..." гэдэгт мөн хуулийн 28-р зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасны дагуу Монголбанкнаас тодорхойлсон бүртгэлийн зарним, жишгийн дагуу гаргасан банкны тэнцлийн актив талд бүртгэгдсэн борлогдох бүх хөрөнгийн жагсаалтыг хамруудан ойлгонол зохино.

14. Банкны тухай хуулийн 45-р зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2 дахь заалтын "банкны эрх хүлээн авах үйл ажиллагаатай холбогдож гарсан ярдла" гэдэгт тухайн банкинд эрх хүлээн авагч томилогдсон үеэс хлэн түүний үйл ажиллагаа дуусгавар болох хүртэлх хугацаанд авсан Банкны эрх хүлээн авагчлаас хууль тогтоомжийн дагуу шуулсан үйл ажиллагаатай холбогдох нийт зардлыг ойлгоно.

15. Банкны тухай хуулийн 45-р зүйлийн 1 дэх хэсгийн 3 дахь заалтын "банкны эрх хүлээн авагч томилогдсоноос хойш бусдаас олгосон эзэлийн төлбөр" гэдэгт банкны эрх хүлээн авагч томилогдсоноос хойш Монголбанкнаас олгосон эзэл, Засгийн газраас гаргасан нэгт цаас, тэдгээрийн хүүгийн төлбөрийг ойлгоно. Үүнд банкны эрх хүлээн авагч томилохоос өмнө авсан эзэлийн төлбөр хамаарахгүй.

16. Банкны тухай хуулийн 46-р зүйлийн 2 дахь хэсгийн 1 дэх заалтын "Банкийг татан буулгасны дараа төлөх боломжтой хэмжээгээ багагүйгээр тооцож банкны өр, хадгаламжийн төлбөрийг сууруулна" гэдгийг мөн хуулийн 44-р зүйлийн 1 дэх хэсгийн 1 дэх заалтын дагуу гаргасан худалдан борлуулсан актив хөрөнгөөс Аргэний хуулийн 31-р зүйлийн 5 дахь хэсэг, банкны тухай хуулийн 15-р зүйлд заасан ээлж дарааллын дагуу банкны өр, хадгаламжийг урь тэнцүүлэн олгож байхыг ойлгоно.

Ерөнхий шүүгч

Д.Дэмбэрэлшэрэн

Шүүгч

А.Доржсүх

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ТОГТООЛ

1997 оны 10 дугаар
сарын 15-ны өдөр

Дугаар 399

Улаанбаатар
хот

**Дээд шүүхийн зарим тайлбаруудыг хүчингүй
болгох, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай.**

Дээд шүүхээс Иргэний эрх зүйн талаар хууль тайлбарласан зарим тогтоолыг Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуульд нийцүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Дээд шүүхээс ТОГТООХ нь:

Нэг, Монгол Улсын Дээд шүүхийн болон Дээд шүүхийн Бүгд хурлын дараахь тогтоолуудад дор дурьдсан нэмэлт, өөрчлөлт оруулсугай:

1. "Мөнгөний хуваарь /масштаб/ өөрчлөгдсөнтэй холбогдуулан хууль тогтоомжийн зарим заалтыг хэрэглэх журмын тухай Дээд шүүхийн бүгд хурлын 1991 оны 2-р сарын 23-ны өдрийн 14-р тогтоолын 2-р заалтын "БНМАУ-ын хууль" гэснийг "Монгол Улсын хууль" гэж,

8-р заалтын 4 дэх мөрийн "тогтоол гүйцэтгэлийн" гэснийг "шийдвэр гүйцэтгэлийн" гэж;

2. Хуулийн хүчин төгөлдөр болсон шүүхийн шийдвэр, магадлал, тогтоолыг шингэр нэлэрсэн ноцол байдлаас хянах журмын тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 4-р сарын 22-ны өдрийн 36-р тогтоолын оршил хэсгийн "БНМАУ-ын Иргэний Байцаан Шийтгэх хуулийн" гэснийг "Монгол Улсын Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн" гэж; "БНМАУ-ын Иргэний Байцаан Шийтгэх хуулийн 33-р бүлгийн" гэснийг "Монгол Улсын ИХШХШ тухай хуулийн 15-р бүлгийн" гэж;

1-р заалтын "иргэний байцаан шийтгэх хуулийн 235-р зүйлд" гэснийг "ИХШХШ тухай хуулийн 188-р зүйлд" гэж;

2-р заалтын "Иргэний байцаан шийтгэх хуулийн 235-р зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан "шийдвэр, магадлал, тогтоол" гэснийг "ИХШХШ тухай хуулийн 188-р зүйлийн 2 дахь хэсгийн 1-д заасан шүүхийн шийдвэр, магадлал, тогтоол" гэж;

Мөн заалтын "мэдэгдээгүй буюу мэдэгдэх боломжгүй байсан ноцол байдал" гэснийг "мэдэгдээгүй буюу мэдэгдэх боломжгүй байсан нотлох баримт" гэж;

Мөн заалтын 5, 9 дэх мөрийн "ноцол байдал" гэснийг "нотлох баримт" гэж;

3-р заалтын "Иргэний байцаан шийтгэх хуулийн 235-р зүйлийн 2 гэснийг "ИХШХШ тухай хуулийн 188-р зүйлийн 2" гэж;

4-р заалтын "Иргэний байцаан шийтгэх хуулийн 235-р зүйлийн 3 дахь" гэснийг "ИХШХШ тухай хуулийн 188-р зүйлийн 3 дахь" гэж;

3. "БНМАУ-ын хөдөлмөрийн хуулийн зарим зүйл, хэсгийг тайлбарлах тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 5-р сарын 31-ний өдрийн 46-р тогтоолын 3-р заалтын "гөлөөлөх хүнийх нь зөвшөөрлийг" гэснийг "харгалзан дэмжигч болон хөдөлмөрийн асуудал ариуссан төрийн захиргааны байгууллагын зөвшөөрөлтэйгээр" гэж;

6-р заалтын "БНМАУ-ын Иргэний хуулийн" гэснийг "Монгол Улсын Иргэний хуулийн" гэж;

4. "Гэрээний үүргийг биелүүлэхгүйн уламаас үйлдвэрийн газар, байгууллагад учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлж байгаа шүүхийн практикийн тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 6-р сарын 1-ний өдрийн 48-р тогтоолын 1-р заалтын "БНМАУ-ын Иргэний хуулийн II хэсэг, түүний дотор 143-р зүйлийн" гэснийг "Монгол Улсын Иргэний хуулийн 17-р бүлэг, түүний дотор 190-р зүйлийн" гэж;

13-р заалтын "БНМАУ-ын Иргэний хуулийн 144-147-р зүйл" гэснийг "Монгол Улсын Иргэний хуулийн 191-194-р зүйл" гэж;

18-р заалтын "Иргэний хуулийн 143-р зүйлтэй" гэснийг "Иргэний хуулийн 190-р зүйлтэй" гэж;

5. "БНМАУ-ын Аж ахуйн нэгжийн дампуурлын тухай хуулийг сэрэгдэх журмын тухай" 1991 оны 7-р сарын 8-ны өдрийн 65-р тогтоолын 2-р заалтын 4 дэх мөрийн "ИБШХ-ийн" гэснийг "ИХШХШ тухай хуулийн" гэж;

4-р заалтын "Шүүгчийн тогтоолоор" гэснийг "Шүүгчийн хамрамжлар" гэж;

6-р заалтын "ИБШХ-ийн 110, 111-р зүйлийн" гэснийг "ИХШХШ тухай хуулийн 75-р зүйлийн" гэж;

11-р заалтын "Иргэний хуулийн 45, 46-р зүйлд" гэснийг "Иргэний хуулийн 60, 61-р зүйлд" гэж;

12-р заалтын "Иргэний байцаан шийтгэх хуулийн" гэснийг "ИХШХШ тухай хуулийн" гэж;

20-р заалтын "ИБШХ-ийн 278-р зүйлийг" гэснийг "Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх тухай хуулийн 33-р зүйлийг" гэж;

21-р заалтын "БНМАУ-ын Иргэний байцаан шийтгэх хуулийн 38-р бүлэгт" гэснийг "Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх тухай хуулийн 40, 43, 44-р зүйлд" гэж;

6. "БНМАУ-ын Аж ахуйн нэгжийн тухай хуулийн аж ахуйн нэгж байгуулах, бүртгэх талаарх зарим зүйл, заалтыг тайлбарлах тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 7-р сарын 22-ны өдрийн 76-р тогтоолын 2-р заалтын 4, 8, 9 дэх мөрүүдийн "БНМАУ-ын" гэснийг "Монгол Улсын" гэж;

6, 10, 12, 14-р заалтуудын "БНМАУ-ын хууль тогтоомж" гэснийг "Монгол Улсын хууль тогтоомж" гэж;

11-р заалтын "район" гэснийг "дүүрэг" гэж;

14-р заалтын "ИБШ хуулийн 111-р зүйлд" гэснийг "ИХШХШ тухай хуулийн 75-р зүйлд" гэж;

Мөн заалтын 3 дахь хэсгийн "ИБШХ-ийн 83-р зүйлд" гэснийг "ИХШХШ тухай хуулийн 71-р зүйлд" гэж;

15-р заалтын 2 дахь хэсгийн "БНМАУ-ын Иргэний байцаан шийтгэх хуулийн" гэснийг "Монгол Улсын Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн" гэж;

16-р заалтын "БНМАУ-ын Иргэний хуулийн 26-р зүйлд" гэснийг "Монгол Улсын Иргэний хуулийн 31-р зүйлд" гэж;

7. "Иргэний эрхийг хохироосон Төрийн захиргааны байгууллага албан тушаалтны хууль бус үйл ажиллагааны талаарх гомдлыг шүүхэд хянан хэлэлцэх журмын тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 9-р сарын 25-ны өдрийн 90-р тогтоолын 1, 5, 13-р заалтуудыг "БНМАУ-ын Үндсэн хууль" гэснийг "Монгол Улсын Үндсэн хууль" гэж;

2-р заалтын "район" гэснийг "дүүрэг" гэж; "Ардын Хурлын Гүнцэтгэх Захиргаа" гэснийг "Засаг Даргын Тамгын газар" гэж;

4-р заалтын "БНМАУ-ын Эрүүгийн хуулийн" гэснийг "Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн" гэж;

8-р заалтын "БНМАУ-ын Иргэний хуулийн 318, 319-р зүйлд" гэснийг "Монгол Улсын Иргэний хуулийн 377, 378-р зүйлд" гэж;

8. "БНМАУ-ын Аж ахуйн нэгжийн тухай хуулийн зарим зүйл заалтыг тайлбарлах тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 10-сарын 26-ны өдрийн 105-р тогтоолын 3-р заалт, 4-р заалтын 2, дахь мөрийн "БНМАУ-ын" гэснийг "Монгол Улсын" гэж;

9. "Улс төрийн намуудын тухай БНМАУ-ын хууль, нэмын гишүүнээс түдгэлзвэл зохих албан тушаалын тухай БНМАУ-ын хуулийн зарим зүйл, хэсэг, заалтыг тайлбарлах тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1992 оны 3-р сарын 13-ны өдрийн 15-р тогтоолын 1 дэх хэсгийн 6-р заалтыг "Хуулийн 9-р зүйлийн" гэснийг "Хуулийн 11-зүйлийн" гэж мөн хэсгийн 8-р заалтын "хуулийн 10-р зүйлд" гэснийг "хуулийн 13-р зүйлд" гэж;

2 дахь хэсгийн 1, 2, 3, 4, 8-р заалтуудын "Иргэний хэрэг эрхэлсэ шүүх коллег" гэснийг "Иргэний хэргийн танхим" гэж;

Мөн хэсгийн 3-р заалтын "зохиж байцаан шийтгэх ажиллагааг БНМАУ-ын ИБШ хуульд" гэснийг "зохиж байцаан шийтгэх ажиллагааг Монгол Улсын ИХШХШ тухай хуульд" гэж;

Мөн хэсгийн 4-р заалтын "хуулийн 11-р зүйлийн" гэснийг "хуулийн 14-р зүйлийн" гэж;

Мөн хэсгийн 6-р заалтын "БНМАУ-ын Иргэний хуулийн 25-27-зүйлд" гэснийг "Монгол Улсын Иргэний хуулийн 28-31-р зүйлд" гэж;

Мөн хэсгийн 7-р заалтын "ИБШХ-д" гэснийг "ИХШХШ тухай хуульд" гэж;

10. "Монгол Улсын Их Хурлын Сонгуулийн хуулийн зарим зүйл хэсгийн тайлбарлах тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1992 оны 5-

сарын 1-ний өдрийн 30-р тогтоолын 1-р заалтын "ИБШХ-ийн 183, 184-р зүйлд" гэснийг "ИХШХШ тухай хуулийн 144-146-р зүйлд" гэж;

2-р заалтын "ИБШХ-ийн 183-р зүйлийн" гэснийг "ИХШХШ тухай хуулийн 144-р зүйлийн" гэж;

4-р заалтын "БНМАУ-ын ИБШХ-ийн 184-р зүйлийн 1 дэх хэсэгт" гэснийг "ИХШХШ тухай хуулийн 145-р зүйлийн 1 дэх хэсэгт" гэж;

6-р заалтын "ЗХХ-ийн байгууллагад" гэснийг "Хорих байгууллагад" гэж;

11. "Монгол Улсын Шүүхийн тухай хуулийн зарим заалтыг хэрэглэх тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1993 оны 4-р сарын 21-ний өдрийн 40-р тогтоолын 4-р заалтын "тогтоол гүйцэтгэгч" гэснийг "шийдвэр гүйцэтгэгч" гэж;

12. Үйлдвэрчний Эвлэлүүдийн эрхийн тухай хуулийн ҮЭ-ийг бүртгэхтэй холбогдсон зарим зүйл заалтыг тайлабарлах тухай" Дээд шүүхийн 1994 оны 4-р сарын 28-ны өдрийн 36-р тогтоолын 2-р заалтын "Иргэний хуулийн 18-р зүйлд" гэснийг "Иргэний хуулийн 21-р зүйлд" гэж тус тус өөрчлөн найруулсугай.

Хоёр. Монгол Улсын Дээд шүүхийн болон Дээд шүүхийн Бүгд хурлын дараахи тогтоолоос доор дурьдсан зүйл, хэсэг, заалт, згүүлбэр, үгийг хассугай.

1. "Монгол Улсын Гэр бүлийн хуулийн зарим заалтыг шүүн гаслах ажиллагаанд хэрэглэх тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1973 оны 12-р сарын 29-ний өдрийн 10/30-р тогтоолын 2-р заалтын "СнЗ-ээс баталсан зааврыг удирдлага болгоно" гэснийг, 4-р заалтын "ИБШХ-ийн 174-р зүйлийн 3 дахь хэсэг" гэснийг;

2. "Хүүхдийн гэтгэврийг тогтоон гаргуулж байгаа шүүхийн практикийн тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1984 оны 12-р сарын 24-ний өдрийн 48-р тогтоолын 6-р заалтын "ЭБШХ-ийн 4-р зүйлд тавснаар эрүүгийн хэрэг үүсгэх асуудлыг зохих журмын дагуу шийдвэрлэж байсугай" гэснийг;

3. "Хуулийн хүчин төгөлдөр болсон шүүхийн шийдвэр, магадлал, тогтоолыг шинээр илэрсэн нөхцөл байдалаас хяних журмын тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 4-р сарын 22-ны өдрийн 36-р тогтоолын гарчиг, тогтоох хэсэг, 1, 2-р заалт, 3-р заалтын 11 дэх өөр, 4-р заалтын 2 дахь хэсгийн 3 дахь мөр, 3 дахь хэсгийн 1, 4 дэх өөрөөс тус тус "тогтоол" гэснийг;

4. "Тэрээний үүргийг биелүүдэггүйн улмаас үйлдвэрийн газар, зайгууллагад учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлж байгаа шүүхийн практикийн тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 6-р сарын 1-ний өдрийн 48-р тогтоолын 6-р заалтын 3 дахь мөр, 7-р заалтын а" хэсгийн 2 дахь мөр, 8 дахь мөрөөс "төлөвлөгөөт" гэснийг;

5. "БНМАУ-ын Аж ахуйн нэгжийн дампуурын тухай хуулийг сэргээх журмын тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 7-р

сарын 8-ний өдрийн 65-р тогтоолын 4-р заалтын 3 дахь хэсэг болон 20-р заалтын эхний өгүүлбэрийг;

6. "БНМАУ-ын Аж ахуйн нэгжийн тухай хуулийн аж ахуйн нэгж байгуулах, бүртгэх талаарх зарим зүйл, заалтыг тайлбарлах тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 7-р сарын 22-ны өдрийн 76-р тогтоолын 2-р заалтаас төрийн эрх бүхий байгууллага нь улсын төгөлдөрхөн хоронгоор санхүүжиж байгуулагдах улсын үйлдвэрийн газрын тухайд БНМАУ-ын Засгийн газар, түүнээс эрх олгосон нам, Улсын хороо, тусгай газар болон бусад төв байгууллага, орон нутгийн төсвийн хоронгоор санхүүжиж байгуулагдах Улсын Үйлдвэрийн газрын тухайд тухайн орон нутгийн Ардын Хурлын Гүйцэтгэх захиргаа" гэсэн өгүүлбэрийг;

11-р заалтын "Улсын үйлдвэрийн газрын хувьд 42-р зүйлийн 4 дэх хэсэг" гэснийг;

7. "Иргэний эрхийг хохироосон төрийн захиргааны байгууллага, албан тушаалтны хууль бус үйл ажиллагааны талаарх гомдлыг шүүхэд хянах хэлэлцэх журмын тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 9-р сарын 25-ны өдрийн 90-р тогтоолын 2-р заалтын "Улсын хороо, тусгай газар" гэснийг;

7-р заалтын "прокурорт" гэснийг;

8. "БНМАУ-ын Аж ахуйн нэгжийн тухай хуулийн зарим зүйл, заалтыг тайлбарлах тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 10-р сарын 26-ны өдрийн 105-р тогтоолын 1-р заалтын "түүрчлэн аж ахуйн нэгж болон зохион байгуулагдаж, бүртгүүлсэн Улсын үйлдвэрийн газрын эд хөрөнгөнд үндэслэн төрийн буюу халимог хэлбэрийн оментэй аж ахуйн нэгж байгуулахад" гэснийг;

Мөн заалтын "40-р зүйлийн 1 дэх хэсэг" гэснийг;

9. "Монгол Улсын Шүүхийн тухай хуулийн зарим заалтыг хэрэглэх тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1993 оны 4-р сарын 21-ний өдрийн 40-р тогтоолын 6-р заалтын "нам" гэснийг;

10. "ИХШХШ тухай хуулийн анхан шатны шүүхийн үйл ажиллагааг зохицуулсан зарим зүйл хэсгийг тайлбарлах тухай" Дээд шүүхийн 1995 оны 3-р сарын 17-ны өдрийн 80-р тогтоолын 21-р заалтын "түүрчлэн Иргэний хуулийн 3-р зүйлийн 6-д заасан Иргэний эрх зүйн харилцаа үүсгэхэд чиглэгдсэн захиргааны шийдвэр, оюуны үнэт зүйл бүтээх" гэснийг;

11. "Монгол Улсын Захиргааны хариуцлагын тухай хуулийн зарим зүйл хэсгийг тайлбарлах тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1993 оны 4-р сарын 20-ны өдрийн 38-р тогтоолын 3-р заалтын "229" гэснийг;

12. "Шүүхийг мэргэжлийн удирдлагаар хангах тухай журмын тухай" Дээд шүүхийн 1993 оны 12-р сарын 27-ны өдрийн 55-р тогтоолын хавсралтын 4-р заалтын "энгийн магадлал бичихэд" гэснийг, 13-р заалтын "/тогтоол/" гэснийг, 23-р заалтын "шийдвэр хүчин төгөлдөр болсноос хойш нэгбүрчлэн тусгай бүртгэлээр" гэснийг;

Гурав. Монгол Улсын Дээд шүүхийн болон Дээд шүүхийн Бүгд урлын доош дурьдсан тогтоол, тогтоолын зүйл, хэсэг, заалтыг дүчингүй болгонд тооцсугай.

1. "Монгол Улсын Гэр бүлийн хуулийн зарим заалтыг шүүн аслах ажилдагаанд хэрэглэх тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1973 оны 12-р сарын 29-ний өдрийн 10/30-р тогтоолын 1, 18-р заалт;

2. "Эцэг тогтоож байгаа шүүхийн практикийн тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1988 оны 12-р сарын 27-ны өдрийн 35-р тогтоолын 4-р заалт;

3. "Хуулийн хүчин төгөлдөр болсон шүүхийн шийдвэр, магадлал, огтоолыг шинээр илэрсэн нөхцөл байдлаас хянах журмын тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 4-р сарын 22-ны өдрийн 36-р тогтоолын 6, 7, 8-р заалт;

4. "БНМАУ-ын Холбоомёрийн хуулийн зарим зүйл, хэсгийг айлбарлах тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 5-р сарын 1-ний өдрийн 46-р тогтоолын 14, 16-р заалт;

5. "БНМАУ-ын Аж ахуйн нэгжийн дампуурлын тухай хуулийг эргэлзэх журмын тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 7-р сарын 8-ны өдрийн 65-р тогтоолын 3-р заалт;

6. "Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн хуулийн зарим зүйл жсийг тайлбарлах тухай" Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1992 оны 5-р сарын 1-ний өдрийн 30-р тогтоолын 12-р заалт;

7. "Монгол Улсын Татварын ерөнхий хууль болон аж ахуйн нэгж айгуулагын орлогын албан татварын хуулийн зарим зүйл, заалтыг айлбарлах тухай" Дээд шүүхийн 1996 оны 5-р сарын 31-ний өдрийн 67-р тогтоолын 5, 6-р заалт;

8. "Шүүхийн мэргэжлийн удирдлагаар хангах журмын тухай" Дээд шүүхийн 1991 оны 12-р сарын 27-ны өдрийн 55-р тогтоолын авралтын 16, 19-р заалт;

9. "Эрүү, иргэний байцаан шийтгэх хуулийг Үндсэн хуульд нийцүүлэн хэрэглэх тухай" Дээд шүүхийн 1993 оны 7-р сарын 3-ны өдрийн 8-р тогтоол;

10. "Байгууллага хоорондын эд хөрөнгийн маргаантай нэхэмжлэлийн тухай" Дээд шүүхийн 1993 оны 10-р сарын 18-ны өдрийн 43-р тогтоол;

11. БНМАУ-ын АИХ-ын Тэргүүтэргчдийн 1963 оны 68-р зарлигийн 3-ын 2 дахь хэсгийн заалтыг шүүхээс хэрэглэж байгаа практикийн тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1963 оны 12-р сарын 1-ний өдрийн 9/30-р тогтоол;

12. Шүүхээс иргэний хэрэгт улсын тэмдгийн хураамж гаргуулж ангаа практикийн тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1971 оны 9-р сарын 4-ний өдрийн 7/22-р тогтоол;

13. Ашиг тээгч тэвчээрлэхээс үүссэн нэхэмжлэлийг шүүхээс шийдвэрлэхэд хууль тогтоомжийн зарим заалтыг хэрэглэх тухай Дээд

шүүхийн Бүгд хурлын 1975 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн 24-р тогтоол;

14. Шүүхээс иргэний хэргийг хэлэлцэх үед гаргах энгийн магадлалын чанар, түүний хүмүүжүүлэх үр нөлөөг дээшлүүлэх тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1976 оны 11-р сарын 24-ний өдрийн 23-р тогтоол;

15. Орон сууц хөлслөн ашиглах эрхийн харилцаанаас үүссэн маргааныг шийдвэрлэж байгаа шүүхийн практикийн тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1977 оны 3-р сарын 6-ны өдрийн 12-р тогтоол;

16. Хэлэлцлийн анхны тохиролцоо, түүний гүйцэтгэлийн талаар БНМАУ-ын Иргэний хуулийн 30, 153-р зүйлийн заалтыг шүүхийн практикт зөв хэрэглэх тухай Дээд шүүхийн бүгд хурлын 1977 оны 12-р сарын 28-ны өдрийн 33-р тогтоол;

17. Шүүхийн шийдвэр, тогтоолын биелэлтэд гавих шүүгчийн хяналтыг сайжруулах зарим арга хэмжээний тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1978 оны 12-р сарын 29-ний өдрийн 35-р тогтоол;

18. Зохиогчийн эрхтэй холбогдсон маргааныг шийдвэрлэж байгаа шүүхийн практикийн тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1980 оны 12-р сарын 9-ний өдрийн 36-р тогтоол;

19. Иргэний хэргийг шүүх хуралд бэлтгэх ажлын чанарыг дээшлүүлэх тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1983 оны 11-р сарын 29-ний өдрийн 50-р тогтоол;

20. Тогтоол гүйцэтгэлийн ажиллагааг хойшлуулах, хэрэгсэлгүй болгох, албадан биелүүлсний зардал төлүүлэх тухай БНМАУ-ын ИБШХ-ийн /263, 264, 265, 267-р зүйлийн/ заалтыг шүүхийн практикт хэрэглэх тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1983 оны 12-р сарын 27-ны өдрийн 57-р тогтоол;

21. БНМАУ-ын Иргэний хуулийн 120-р зүйлийг шүүхийн практикт зөв хэрэглэх тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1984 оны 12-р сарын 24-ний өдрийн 48-р тогтоол;

22. Иргэний хэрэг үүсгэсэн прокурорын нэхэмжлэлтэй хэргийг хянан шийдвэрлэж байгаа шүүхийн практикийн тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1986 оны 10-р сарын 2-ны өдрийн 40-р тогтоол;

23. Олон улсын төмөр замын агааны харилцааны хэлэлцээрээс зохицуулах маргааныг хянан шийдвэрлэж байгаа шүүхийн практикийн тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1986 оны 12-р сарын 26-ны өдрийн 49-р тогтоол;

24. БНМАУ-ын ИБШХ-ийн заалтыг зөв хэрэгжүүлэх тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1987 оны 10-р сарын 9-ний өдрийн 41-р тогтоол;

25. Ойн фондоо хохирол учруулагчдад материалын хариуцлага хүлээлгэх тухай хууль тогтоомжийг шүүхийн практикт зөв хэрэглэх тухай дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1988 оны 5-р сарын 30-ны өдрийн 7-р тогтоол;

26. Иргэний хуулийн 337-р зүйлийг шүүхийн практикт зөв хэрэглэх тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1988 оны 12-р сарын 27-ны өдрийн 35-р тогтоол;

27. Цэргийн шүүхүүдээс иргэний хэрэгт шийдвэрлэх, харьяалал тогтоох, "Улсад хохирол учруулсан цэргийн албан хаагчдын материалын хариуцлагын тухай" дүрмийг шүүхийн практикт хэрэглэх тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1988 оны 12-р сарын 27-ны өдрийн 36-р тогтоол;

28. Гэм хор учруулснаас үүссэн маргааныг шийдвэрлэж байгаа шүүхийн практикийн тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1989 оны 2-р сарын 22-ны өдрийн 42-р тогтоол;

29. БНМАУ-ын Тэтгэврийн хуулийн зарим зүйлийг тайлбарлах тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 1-р сарын 16-ны өдрийн 1-р тогтоолын 2, 12, 18-р заалт;

30. Иргэдийн ажиллаж байсныг шүүхээс тогтоох журмын тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 4-р сарын 22-ны өдрийн 36-р тогтоолын 1 дэх заалт, 2 дахь заалтын 3 дахь хэсэг;

31. БНМАУ-ын Ерөнхийлөгчийн 1991 оны 63-р зарлигийг хэрэглэх тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 4-р сарын 22-ны өдрийн 37-р тогтоол;

32. Төлөвлөн нэхэмжлэлээс тэмдгийн хураамж гаргуулах, чөлөөлөх тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 6-р сарын 1-ний өдрийн 47-р тогтоол;

33. БНМАУ-ын Бага хурлын тухай хуулийн 19-р зүйлийн 4 дэх заалтыг тайлбарлах тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1991 оны 9-р сарын 26-ны өдрийн 89-р тогтоол;

34. Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1992 оны 15-р тогтоолд нэмэлт оруулах тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1992 оны 5-р сарын 26-ны өдрийн 44-р тогтоол;

35. Аж ахуйн хэргийг ИБШ хуулийн дагуу хянан шийдвэрлэж айгаа тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1992 оны 6-р сарын 17-ны өдрийн 47-р тогтоол;

36. Өмч хувьчлалын тухай зарим зүйл, хэсэг, заалтыг тайлбарлах тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1993 оны 3-р сарын 11-ний өдрийн 25-р тогтоол;

37. Монгол Улсын Их хурлын тухай хуулийн 52-р зүйлийн зарим заалтыг тайлбарлах тухай Дээд шүүхийн 1994 оны 8-р сарын 11-ний өдрийн 86-р тогтоол;

38. Дээд шүүхийн 1995 оны 1-р сарын 23-ны өдрийн 21-р тогтоол;

39. Гадаадын шүүхийн даалгавар, шийдвэр биелүүлэх, гадаадын шүүхээр даалгавар гүйцэтгүүлж байгаа шүүхийн практикийн тухай Дээд шүүхийн Бүгд хурлын 1987 оны 3-р сарын 16-ны өдрийн 10-р тогтоол;

Ерөнхий шүүгч

Д.Дэмбэрэлцэрэн

Танхимын тэргүүн шүүгч

Р.Жамъянчойжил

Залруулга.

Тус сэтгүүлийн энэ оны 8. /63/ дугаарт нийтлэгдсэн Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсгийн заалт Монгол Улсын Үндсэн хуулийг зөрчсөн эсэх маргааныг эцэслэн шийдвэрлэсэн тухай Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн 1997 оны 3 дугаар сарын 26-ны өдрийн 01 дүгээр тогтоолын 708 хуудасны дээрээсээ 5 дахь доронд байгаа "үндэслэлгүй" гэсэн үг манай ажилтны буруугаас гараарсан тул "үндэслэлтэй" гэж залруулан уншина уу.